



**PELASTUSOPISTO**



**POLIISI**  
POLISIAMMATTIKORKEAKOULU

# **Syrjinnän ja häirinnän laajuus ja ilmeneminen pelastusalalla Suomessa: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus**

Konsta Huovinen ja Maki Rimpiläinen

2/2024

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö / AMK

# TIIVISTELMÄ

**Tekijät:** Konsta Huovinen ja Maki Rimpiläinen

**Julkaisun nimi:** Syrjinnän ja häirinnän laajuus ja ilmeneminen pelastusalalla Suomessa: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

**Opinnäytetyön muoto:** Tutkimuksellinen

**Hanke:** Pelastustoimen nollatoleranssi syrjinnälle ja häirinnälle – faktaa vai fiktiota?

**Julkisuusaste:** Julkinen

**Ohjaaja:** Siiri Pohjoinen, suunnittelija

**Tutkinto:** Pelastusalan päällystötutkinto (AMK)

---

Vuonna 2021 pelastusalalla herättiin keskusteluun syrjinnästä, häirinnästä ja yhdenvertaisuusasioista. Syrjinnän ja häirinnän laajuutta ja ilmenemistä ei ollut vielä tutkittu valtakunnallisella tasolla. Pelastusopiston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopalvelut käynnisti 2023 lokakuussa Pelastustoimen nollatoleranssi syrjinnälle ja häirinnälle – faktaa vai fiktiota? -hankkeen, jossa selvitetään pelastusalalla kohdatun häirinnän ja syrjinnän yleisyyttä, ilmenemismuotoja ja puuttumiskeinoja. Valtakunnallisen kyselytutkimuksen toteuttamiseksi hanke tarvitsi tietoa aiemmin tehdyistä tutkimuksista.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin Pelastusopiston TKI-palveluiden toimeksiantona, ja sen kirjallisuuskatsaus oli osa Nollatoleranssi-hankkeen laajempaa kirjallisuuskatsausta. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla PRISMA-protokollaa hyödyntäen opinnäytetöitä ja viranomaisraportteja syrjinnästä ja häirinnästä pelastusalalla ja ensihoidossa. Työssä tarkasteltiin vuosina 2010–2023 opinnäytetöiden ja viranomaisraporttien käytettyjä tutkimusmenetelmiä, tavoitteita ja keskeisimpiä tuloksia.

Opinnäytetyössä havaittiin, että julkaistut tutkimukset aiheesta kertovat merkittävistä tarpeista selvittää syrjinnän ja häirinnän yleisyyttä pelastusalan ja ensihoidon organisaatioissa sekä puuttumiskeinoja syrjintään. Tutkimukset antavat toistaiseksi liian vähän tietoa syrjinnän ja häirinnän yleisyydestä, ilmenemisestä ja puuttumiskeinoista valtakunnallisella tasolla. Tämän kirjallisuuskatsauksen tuloksien perusteella laadittiin toimenpidesuosituksia hankkeen tulevaa kyselytutkimusta varten.

Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella suositetaan hankkeen kyselytutkimuksessa kiinnittämään huomiota kyselytutkimukseen valittavissa kohderyhmissä ja vastaajien rekrytoinnissa. Aiemmat tutkimukset eivät ole tutkineet syrjintää ja häirintää sopimuspalokunnissa ja opiskelijaryhmissä. Valtakunnallisen kyselyn tulosten parantamiseksi kyselyn tulisi tavoittaa mahdollisimman laaja joukko alalla työskentelevistä henkilöistä huomioiden myös ne ryhmät, joita ei ollut tutkittu aiemmin. Huomioimalla tutkittomat kohderyhmät saataisiin aikaisempaa tarkempi tilannekuva yhdenvertaisuustilanteesta koko alalla.

---

**Sivumäärä:** 38 sivua + liitteet

**Tarkastuskuukausi ja vuosi:** helmikuu 2024

**Avainsanat:** syrjintä, häirintä, pelastusala, pelastustoimi, ensihoito, systemaattinen kirjallisuuskatsaus

## ABSTRACT

**Authors:** Konsta Huovinen and Maki Rimpiläinen

**Title of Project:** The Scope and Manifestation of Discrimination and Harassment in the Emergency Services Sector in Finland: A Systematic Literature Review

**Type of thesis:** Research

**Project:** Emergency Services Zero Tolerance to Discrimination and Harassment – Fact or Fiction?

**Confidentiality:** Public

**Academic Supervisor:** Siiri Pohjoinen (Communication Designer)

**Degree Programme:** Fire Officer's Degree (UAS)

---

In 2021, the discussion about discrimination, harassment and equality in the field of emergency services gained attention. The extent and manifestations of discrimination and harassment had not been investigated in Finland. In October 2023, the Research, Development and Innovation Services (RDI) of the Emergency Services Academy Finland initiated the Zero Tolerance to Discrimination and Harassment – Fact or Fiction? project, aiming to explore prevalence, manifestations, and intervention methods related to harassment and discrimination in the field of emergency services. To conduct a nationwide survey for the project, it was necessary to gain access to information from previous studies on the same subject.

This thesis was carried out on commission from the RDI services of the Emergency Services Academy Finland, and its literature review was part of the broader literature review for the Zero Tolerance project. The purpose of this thesis was to use a systematic literature review, utilizing the PRISMA protocol, to identify theses and official reports on discrimination and harassment in the field of emergency services published between 2010 and 2023. The study examined the research methods, objectives, and key findings of these theses and official reports.

The thesis revealed that published studies on the subject highlight significant needs to understand prevalence of discrimination and harassment in emergency services organizations as well as interventions to address discrimination. However, the studies published to date provide insufficient information on the prevalence, manifestations, and intervention methods on a national level. Based on the results of this literature review, recommendations for action were formulated for the upcoming survey in the project.

The literature review suggested that the survey in the project should pay attention to the selection of target groups and respondent recruitment. Previous studies have not investigated discrimination and harassment in volunteer fire departments and student groups. To enhance the results of the national survey, the survey should strive to reach a broad spectrum of individuals working in the field, including those groups that have not been studied previously. By addressing these unstudied groups, a more comprehensive understanding of the equality situation in the entire field could be obtained.

---

**Pages:** 38 pages + appendix

**Month and year:** February 2024

**Keywords:** discrimination, harassment, rescue field, emergency services, systematic literature review

# SISÄLLYS

KÄSITTEET .....	1
1 JOHDANTO .....	2
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET .....	3
3 TIETOPERUSTA .....	4
3.1 Lainsäädäntö syrjinnän ja häirinnän torjunnassa .....	4
3.2 Hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimuksen toteuttamisen eettiset näkökulmat .....	5
4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT .....	7
4.1 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus .....	7
4.2 PRISMA-protokolla .....	8
4.3 Aineiston tutkimusten laadunarviointimenetelmä .....	8
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS .....	10
5.1 Aineiston rajaaminen .....	10
5.2 Tietokantojen valinta .....	10
5.3 Hakujen suorittaminen .....	11
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET .....	13
6.1 Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto .....	13
6.2 Valitun aineiston tarkastelu .....	14
6.2.1 Aineiston tutkimusten laadunarviointi .....	20
6.2.2 Aineiston tutkimusmenetelmät, tavoitteet ja keskeisimmät tulokset .....	24
7 POHDINTA .....	30
7.1 Johtopäätökset kansallisista opinnäytetöistä ja viranomaisraporteista .....	30
7.2 Toimenpidesuosituksien ja jatkotutkimus .....	31
7.3 Kirjallisuuskatsauksen eettisyyden ja tulosten luotettavuuden tarkastelu .....	32
7.4 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen .....	33
LÄHTEET .....	35
LIITTEET .....	39

## KÄSITTEET

**Eettinen ennakoarviointi** tarkoittaa tutkimuksen tutkimussuunnitelman arviointia noudattaen tieteenalakohtaisia eettisiä käytänteitä. Sen keskeisenä tavoitteena on kiinnittää huomiota ja ennakoita tutkimuksen tutkittaville kohdistuvia haittavaikutuksia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023a.)

**Harmaa kirjallisuus** on aineisto, joka ei ole vertaisarvioitua kirjallisuutta (Vilkkä 2023, 152).

**Häirintä** on käyttäytymistä, joka loukkaa tosiasiallisesti tai tarkoituksellisesti henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa. Häirinnässä henkilö luo käyttäytymisellään toista ihmistä tai ryhmää kohtaan halventavan, uhkaavan tai loukkaavan ilmapiirin. Häirintä on kielletty yhdenvertaisuuslaissa. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Häirintä.)

**Laadunarviointi** tarkoittaa alkuperäistutkimusten pätevyyden ja tutkimustulosten yleistettävyyden ja merkittävyyden arviointia ennalta asetetuin kriteerein (Vilkkä 2023, 92).

**Syrjintä** tarkoittaa, että ihmistä kohdellaan jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella huomattavasti kuin toisia. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä henkilöön liittyvien ominaisuuksien perusteella. Syrjintä on kielletty yhdenvertaisuuslaissa. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Syrjintä.)

**Vertaisarviointi** on prosessi, jossa annetaan lausunto artikkelista. Lausunnon antavat kaksi asiantuntijaa, jotka eivät tunne teoksen tekijää (Vilkkä 2023, 152).

**Vilppi** on teko tai keino, jossa henkilö tahallisesti tai epärehellisesti antaa väärän kuvan omasta tai toisen henkilön osaamisesta, tutkimuksen havainnoista tai tutkimustuloksista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 294).

# 1 JOHDANTO

Vuonna 2021 esiin nousseet uutiset ja keskustelu ovat osoittaneet, että pelastusalalla on epäonnistuttu puuttumaan häirintään ja syrjintään. Esimerkiksi Ylen julkaiseman selvityksen mukaan pelastusalalla esiintyy työkuultuuria, jossa häirintä, vähättely ja muu epäasiallinen käytös ovat arkipäivää (Mattinen 2021).

Työterveyslaitoksen vuonna 2023 tekemän työhyvinvointiraportin (Laitinen ym. 2023) mukaan pelastusalalla työskentelevät henkilöt kokivat sosiaali- ja terveysalalla työskenteleviä henkilöitä enemmän epäasiallista kohtelua. Pelastusalalla myös välitettiin vähemmän epäasiallisen kohtelun tilanteista tietoa työnantajille kuin sosiaali- ja terveysalalla. (Laitinen ym. 2023, 5.)

Opinnäytetyön tarkoitus on käsitellä syrjinnästä ja häirinnästä Suomessa aiemmin tehtyjä tutkimuksia pelastusalalla ja ensihoidossa. Tavoitteena on tuottaa vähintään kvalitatiivista taulukoitavaa tietoa kansallisista opinnäytetöistä ja viranomaisraporteista. Oletuksina on, että pelastusalalla ja ensihoidossa työskentelevät kokevat syrjintää ja häirintää ja aiheesta on tehty tutkimuksia opinnäytetöissä ja viranomaisraporteina.

Opinnäytetyö toteutetaan Pelastusopiston tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopalveluiden toimeksiantona. Opinnäytetyö on osa Pelastustoimen nollatoleranssi syrjinnälle ja häirinnälle – faktaa vai fiktiota? -hankkeen laajempaa kirjallisuuskatsausta. Opinnäytetyö keskittyy systemaattisella kirjallisuuskatsauksellaan vuosina 2010–2023 Suomessa julkaistuihin opinnäytetöihin ja viranomaisraportteihin, jotka käsittelevät tutkimuksillaan syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen työkaluna käytetään PRISMA-protokollaa, jonka avulla seulotaan aineisto vastaamaan kirjallisuuskatsauksen tutkimusaihetta.

Aiempien tutkimusten tuottaman tiedon tarkastelu opinnäytetyössä on tärkeää, koska sen avulla pelastuslaitokset, hyvinvointialueet tai päättäjät saavat kootusti tietoa Suomessa tehdyistä viranomaisraporteista ja opinnäytetöistä. Työn tuloksissa kootaan tietoa aiemmissa tutkimuksissa käytetyistä tutkimusmenetelmistä, tavoitteista ja keskeisistä tuloksista yhteen asiakirjaan. Lisäksi aiempien tutkimusten tuloksista voidaan osoittaa epäkohtia yhdenvertaisuustilanteesta pelastusalalla ja ensihoidossa. Koottua tietoa tehdyistä tutkimuksista voidaan käyttää jatkotutkimuksissa.

## 2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Pelastusopiston TKI-palvelut käynnisti Palosuojelurahaston rahoittaman Nollatoleranssi-hankkeen lokakuussa 2023. Hankkeen tavoitteena on selvittää pelastusalalla kohdatun häirinnän ja syrjinnän yleisyyttä, ilmenemismuotoja ja puuttumiskeinoja. Niitä asioita tutkiakseen hanke toteuttaa valtakunnallisen kyselyn alalla työskenteleville vuoden 2024 aikana. Ennen valtakunnallisen kyselytutkimuksen toteuttamista hankkeessa on tutkittava aiemmin tehtyjä tutkimuksia syrjinnästä, häirinnästä ja epäasiallisesta kohtelusta pelastusalalla ja ensihoidossa.

Olemassa olevaa tietoa tehdyistä tutkimuksista voidaan hakea kirjallisuuskatsauksen avulla. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla selvittää, millaista tutkimusta syrjinnästä ja häirinnästä on tehty Suomessa pelastusalalla ja ensihoidossa kansallisissa opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa.

Aiempien tutkimusten ja julkaisujen tarkastelu mahdollistaa epäkohtien tunnistamisen ja niiden perusteella toimenpidesuosituksen kehittämisen hankkeen tulevaa kyselytutkimusta varten. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös lisätä tietoa aiemmin tehdyistä opinnäytetöistä ja viranomaisraporteista syrjinnästä ja häirinnästä pelastusalalla ja ensihoidossa yleisesti. Toimenpidesuosituksien muodostamiseksi ja opinnäytetyön tavoitteisiin vastaamiseksi pyritään tässä opinnäytetyössä vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia syrjintään ja häirintään liittyviä tutkimuksia on tehty pelastusalalla ja ensihoidossa?
2. Mitä vahvuuksia ja heikkouksia syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa tutkivissa tutkimuksissa on?
3. Mitä tutkimusmenetelmiä on käytetty syrjintää ja häirintää käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa?
4. Mitä tutkimustavoitteita ja keskeisiä tuloksia syrjintää ja häirintää pelastusalan ja ensihoidon käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa on?

## 3 TIETOPERUSTA

### 3.1 Lainsäädäntö syrjinnän ja häirinnän torjunnassa

Yhdenvertaisuutta Suomessa ohjaavat useat eri lait. Näitä lakeja ovat muun muassa Suomen perustuslaki, yhdenvertaisuuslaki, työturvallisuuslaki, laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, rikoslaki ja valtion virkamieslaki. Näiden lakien pohjalta työnantajien, työntekijöiden ja viranomais-ten tulee edistää yhdenvertaisuutta.

Suomen perustuslain (731/1999) 6 § perusteella yhdenvertaisuus on perusoikeus. Tarkemmin yhdenvertaisuudesta säädetään yhdenvertaisuuslaissa. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 § kieltää syrjinnän siten, että ”ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella”.

Viranomaista veloitetaan yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 5 § perusteella edistämään yhdenvertaisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että viranomaisten tulee arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja tarpeen mukaan tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Tarkemmin valtion virkamieslain (750/1994) 11 § mukaan palveluksessaan olevien virkamiesten kohtelu tasapuolisesti on viranomaisen tai virkamiehen yleinen velvollisuus. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 4 § velvoittaa myös viranomaista edistämään tasa-arvoa.

Työnantajalla on yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 7 § mukaan myös velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta. Työnantajien tulee siis arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista työpaikoilla. Tarkemmin työnantajaa veloitetaan myös työsopimuslain (55/2001) 2 § perusteella kohtelemaan työntekijöitä tasapuolisesti ja kieltämään syrjinnän. Työnantajaa veloitetaan lain naisten ja miesten tasa-arvosta (609/1986) 6 § mukaan työpaikalla edistämään tasa-arvoa. Työnantaja rikkoessaan työpaikalla syrjinnän kieltoa voidaan tuomita rikoslain (39/1889) 47 luvun 3 § mukaan sakkoihin tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankilaan. Myös työturvallisuuslain (73/2002) 18 § kolmannen momentin mukaan työntekijän on yleisenä velvollisuutena työpaikallaan vältettävä muihin työntekijöihin kohdistuvaa syrjintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Yhdenvertaisuuslain velvollisuuksien noudattamista valvovat valvontaviranomaiset ovat (1325/2014) 18 § mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ja työsuojeluviranomaiset. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 19 § mukaan avustaa syrjinnän uhreja syrjintävalitusten tutkimisessa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan tehtävänä on yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 20 § mukaan vahvistaa osapuolten välistä sovintoa syrjinnästä tai vastatoimia koskevassa asiassa.



### 3.2 Hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimuksen toteuttamisen eettiset näkökulmat

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut vuonna 2023 ohjeistuksen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä Suomessa. Ohjeistuksessa määritellään hyvä tieteellinen käytäntö (HTK), sen peruseriaatteen ja hyvät tieteelliset menettelytavat. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteen Suomessa mukailevat eurooppalaisen tutkimuseettikan ohjeistusta, ja ne ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023b, 11.)

Tieteellisissä tutkimuksissa on hyvä noudattaa annettuja ohjeistuksia ja käytäntöjä, jotta ei rikota hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita, esimerkiksi "[vahingoiteta] tieteellistä toiminnan laatua, uskottavuutta, tekijänoikeuksia ja yhteistyötä". Käytännön noudattamatta jättäminen voi Tutkimuseettisen lautakunnan ohjeistuksen mukaan esimerkiksi vakavimmillaan johtaa hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyyn ja HTK-prosessiin. Hyvän tieteellisen käytännön vastainen toiminta voi olla tahallista tai tahatonta toimintaa, joka voi aiheutua huolimattomuudesta, välinpitämättömyydestä tai tietämättömyydestä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023b, 15.)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut vuonna 2019 ohjeistuksen, joka liittyy tutkimuksen toteuttamisen eettisiin näkökulmiin, kun tutkimus kohdistuu ihmiseen. Ohjeistuksen mukaan ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa kaikilla Suomen tieteenaloilla tutkijoita ohjaavat yleiset eettiset periaatteet. Nämä periaatteet ohjaavat tutkijoita kunnioittamaan tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä ja tutkimuksen toteuttamista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7.)

Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa voi joutua tekemään ennakkoon eettisen ennakoarvioinnin. Siinä arvioidaan riskien ja vahingon välttämisen näkökulmasta suunniteltua tapaa kerätä aineistoa ja suunniteltua tutkimuksen toteutustapaa. Eettisessä ennakoarvioinnissa kiinnitetään myös huomiota suunniteltuun tapaan informoida ja saada suostumuksia tutkittavilta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 14.)

Ihmistieteiden eettisessä ennakoarvioinnissa huomioidaan lisäksi, että se tehdään ennen tutkimuksen aineistonkeruuta. Tutkija vastaa itse tutkimuksensa eettisistä ja moraalisisista seikoista, hän ei siirrä vastuuta eettiselle toimikunnalle. Opinnäytetöiden tutkimuksissa opinnäytetyön tekijät ovat vastuussa eettisistä periaatteista. Myös sitä, että, jos rahoittaja tai julkaisija vaatii eettistä ennakoarviointia tutkimukselle, vaikka tutkimusasetelma Suomessa ei sitä vaatisi, eettinen toimikunta voi antaa kuvauksen ennakoarvioinnin käytännöstä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 14–15.)

Tutkijan on pyydettävä eettiseltä toimikunnalta eettinen ennakoarviointilausunto, jos tutkimusasetelmassa on suunniteltu esimerkiksi, että tutkimukseen osallistuminen ei perustu vapaaehtoisuuteen. Lausunto on pyydettävä myös, kun tutkittaviin kohdistetaan fysiologisia mittauksia, tutkitaan alle 15-vuotiaita ilman huoltajien suostumusta, tutkimuksessa aiheutetaan tutkittaville tarkoituksenmukaisesti voimakkaita ärsykyksiä tai aiheutetaan tutkittaville tai heidän läheisilleen arkielämän ylittävää henkinen haitta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 16–17.)

## 4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT

### 4.1 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmenetelmä, jolla tunnistetaan, arvioidaan, tulkitaan ja yhdistetään olemassa olevaa tietoa toisten tutkijoiden alkuperäistutkimuksista. Ennalta asetettuun tutkimuskysymykseen vastaamiseksi tiivistetään olennainen tieto alkuperäistutkimuksista. (Vilka 2023, 11.)

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on kirjallisuuskatsaustyyppi, jonka tarkoituksena on protokollan ja ennalta määritellyn tutkimuskysymyksen avulla tuottaa toistettavat ja laadukkaat tulokset. Katsauksen tutkimuskysymykseen vastataan löytämällä kattavalla hakuprosessilla katsaukselle käyttökelpoiset ja tasokkaat alkuperäisjulkaisut. Tutkimusmenetelmän tavoitteena on, että sen avulla yhdistetään aiemmin tiedostettu ja tiedostamaton tieto aiheesta ja sen toimintatavoista. (Vilka 2023, 27.)

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valitsimme systemaattisen kirjallisuuskatsauksen. Tarvitsimme teoreettiselle tutkimukselle teoreettisen tutkimusmenetelmän. Tavoitteena opinnäytetyön tutkimuksessa oli löytää aiemmin julkaistut opinnäytetyöt ja viranomaisraportit syrjinnästä ja häirinnästä. Opinnäytetyön tutkimukseen tarvittiin tutkimusmenetelmä, jonka avulla tehtäisiin mahdollisimman laaja haku aiemmista julkaisuista.

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vahvuutena on se, että sen noudattaminen systemaattisesti minimoi hakuprosessin ja synteessin tutkimusharhaa tuloksien laatimisessa. Kuitenkin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen heikkoutena on esimerkiksi se, että kyseinen tutkimusmenetelmä voi olla haastava, jos tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset on rajattu huolimattomasti. (Vilka 2023, 20.)

Yleisesti ottaen kirjallisuuskatsauksen prosessi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa määritellään tutkimuksen tutkimusaihe, tutkimuskysymykset, käytettävät hakusanat ja -lauseet sekä valitaan tietokannat ja suoritetaan haut. Toisessa vaiheessa kirjallisuuskatsauksessa aloitetaan hakujen perusteella saadun aineiston analysointi. Analysoinnissa vertaillaan tutkimuskysymysten näkökulmasta tärkeimpiä julkaisuja. Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksen kolmannessa vaiheessa kirjoitetaan systemaattinen kirjallisuuskatsaus käyttäen ensimmäisen ja toisen vaiheen muistiinpanoja. (Vilka 2023, 39–40.)

Laadullisesti heikko kirjallisuuskatsaus ilmenee siten, että se sisältää tutkimusaiheeseen kuulumattomia ja laaduttomia julkaisuja tai katsauksessa ei ole toteutettu alkuperäistutkimusten ja tehdyn katsauksen laadunarviointia. Valittaessa kirjallisuuskatsauksen aineistoksi harmaata kirjallisuutta ilman vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimuksia on valinta perusteltava. (Vilka 2023, 92.)

Kirjallisuuskatsauksemme aineisto sisältää pääosin harmaata kirjallisuutta eli tässä tapauksessa opinnäytetöitä ja viranomaisraportteja, jotka lähtökohtaisesti eivät ole vertaisarvioituja tieteellisiä

tutkimuksia. Toteutamme valituille alkuperäistutkimuksille laadunarvioinnin ennalta asettamalla kriteereillä työn tulososiossa ja tarkastelemme toteutuneen kirjallisuuskatsauksen laadunarvioinnin työn pohdintaosiossa.

## **4.2 PRISMA-protokolla**

Opinnäytetyön systemaattisen kirjallisuuskatsauksen protokollaksi valittiin Preferred Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses eli PRISMA-protokolla. Protokolla on suunniteltu korjaamaan systemaattisten kirjallisuuskatsausten puutteellista raportointia. Lisäksi sen tarkoituksena on auttaa systemaattisten katsausten tekijöitä raportoimaan läpinäkyvästi tutkimuksen eri vaiheita ja tuloksia. (Page ym. 2021, 1.)

PRISMA-protokolla koostuu kolmesta työkalusta, jotka ovat julkaisun tarkastuslista, tiivistelmän tarkistuslista ja kulkukaavio. Julkaisun 27-kohtainen tarkastuslista käsittelee sen johdanto-, menetelmä-, tulokset ja havainto-osion systemaattisessa katsauksessa. Tiivistelmän tarkistuslista sisältää 12 kohtaa, joissa tiivistetään systemaattisen katsauksen tärkeimmät tiedot. Protokollan kulkukaaviossa kuvataan tiedon kulkua systemaattisen katsauksen eri vaiheissa. Se havainnollistaa tunnistettujen, mukaan otettujen ja poissuljettujen aineistojen määrää sekä poissulkemissyitä. (Page ym. 2021, 4–5.)

PRISMA-protokolla valittiin, koska sitä käyttämällä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa parannamme teoriassa tämän tutkimuksen toistettavuutta ja luotettavuutta. Laadimme protokollan mukaisen julkaisuntarkastuslistan käyttämällä niitä kohtia, jotka koskettavat opinnäytetyötämme. *Katso lisää liitteestä 1.*

PRISMA-protokollan työkalujen pohjalta luotiin hankkeen työryhmän kanssa dokumentointitaulukot aineistohaun muistiinpanoja varten Excel-työkalussa. Olennaisin työkalu opinnäytetyön kannalta on PRISMA-protokollan mukainen kulkukaavio, koska sen avulla lukija pystyy hahmottamaan kirjallisuuskatsauksen aineiston tunnistamisen, seulonnan ja sisällyttämisen. Tämän kirjallisuuskatsauksen kulkukaavio esitetään tulososiossa.

## **4.3 Aineiston tutkimusten laadunarviointimenetelmä**

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi on arvioitava siihen valittujen alkuperäistutkimusten laatua. Kirjallisuuskatsauksen laadunarvioinnissa arvioidaan erikseen jokainen valikoitu julkaisu, ja se tehdään katsaukselle olennaisille tutkimuksille. Laadunarvioinnissa vastataan katsauksen tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin tarkastelemalla tutkimusten asianmukaisuutta. (Vilkkä 2023, 92–93.)

Kirjallisuuskatsaukselle asettamamme tutkimuskysymykset tarvitsevat valitun aineiston laadunarvioinnilta sitä, että arvioimme tutkimuksen taustoja, tutkimusasetelmia, tutkimuskysymyksiä, tutkimuksen toteuttamisen eettisyyttä ja tulosten luotettavuutta. Kokeilimme useita eri aineistojen laadunarviointikriteeristöjä, mutta mielsimme ne liian monitulkintaiseksi. Niiden avulla ei pystytty vastaamaan asettamiimme katsauksen tutkimuskysymyksiin.

Kirjallisuuskatsauksen valitun aineiston laadunarviointimenetelmäksi laadimme oman laadunarviointikriteeristön hyödyntäen Hennerin ja Grönroosin (2011, 19) laatimaa *Röntgenhoitajien työnkuva teleradiologiassa koskevien artikkelien laatu* -laadunarviointitaulukkoa. Kirjallisuuskatsauksen valitun aineiston laadunarviointikriteeristö ja sen taulukko esitellään tarkemmin työn tulososiossa.

## 5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

### 5.1 Aineiston rajaaminen

Kirjallisuuskatsaukseen valittavasta aineistosta tahdottiin rajata pois ne julkaisut, jotka eivät käsittele pelastusala ja ensihoitoa, jotka sisältävät vanhentunutta tietoa tai joiden julkaisujen toteutustavat eivät ole empiirisiä tutkimuksia. Tarvitsimme katsauksen tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ajankohtaisia julkaisuja, joissa on havaintoja ja mitattavia tuloksia. Opinnäytetyön systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineiston sisällyttämiseen ja rajaamiseen luotiin sisäänotto- ja poissulkemiskriteerit. *Katso lisää taulukosta 1.*

Lisäksi aineistoon tehtiin kielirajaus, joka kattaa ainoastaan suomen kieltä. Tutkimuksessa käsiteltiin vain opinnäytetöitä ja viranomaisraportteja, jotka on kirjoitettu tai käännetty suomeksi. Mahdolliset muut kielet on tarkoituksellisesti rajattu tutkimuksen ulkopuolelle ajanhallinnan ja tutkimusaiheen perusteella.

Päällekkäisten hakujen tekemisen välttämiseksi hankkeessa ja opinnäytetyössä tehtiin tarkat haku-kohtaiset rajaukset. *Katso lisää liitteestä 2.* Näiden rajauksien tavoitteena oli määrittellä tietty aineisto, jota opinnäytetyön kirjallisuuskatsaus käsittelee. Hakukohtaisissa rajauksissa eriteltiin käytettävät tietokannat, aineistotyytit ja tutkimusaiheet. Lisäksi luomalla taulukko hakukohtaisista rajauksista helpotettiin hakujen suorittamista ja kokonaisuuden hahmottamista.

**Taulukko 1.** Kirjallisuuskatsauksen aineiston sisäänotto- ja poissulkemiskriteerit.

Rajaus	Sisäänottokriteerit	Poissulkemiskriteerit
Julkaisuaika	1.1.2010–30.9.2023	Julkaistu ennen 1.1.2010 tai 30.9.2023 jälkeen
Tutkimusaihe	Pelastusala ja ensihoito	Ei pelastusala tai ensihoito
Aineisto	Opinnäytetyöt ja viranomaisraportit	Ei opinnäytetyöt tai viranomaisraportit
Toteutusmenetelmä	<ul style="list-style-type: none"><li>• Empiiriset tutkimukset</li><li>• Avoimesti julkaistu aineisto</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Ei-empiiriset tutkimukset</li><li>• Maksullinen aineisto</li></ul>

### 5.2 Tietokantojen valinta

Tutkimukselle on suotavaa, että valitaan tietokannat, joista oletetaan löytyvän tutkimukselle oleellisia tutkimuskohteita, ja aineistohauissa tulee olla yleisiä sekä alakohtaisia tietokantoja (Vilka 2023, 63). Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaiheeseen liittyvää aineistoa on tallennettu sähköisesti ja fyysisesti korkeakoulujen, yliopistojen ja viranomaisten tietokantoihin. Aineistoa kirjallisuuskatsaukseen pyrittiin hakemaan eri tietokannoista mahdollisimman laajasti ottaen huomioon molemmat tallennusmuodot. Tietokantojen valinnassa painotettiin sähköisiä tietokantoja, koska niiden nähtiin

olevan helpoimmin saavutettavissa. Tämä perustuu siihen, että sähköiset tietokannat tarjoavat tehokkaamman tavan käsitellä korkeakoulujen, yliopistojen ja viranomaisten aineistoja välttämättä fyysisten aineistojen läpikäynnille.

Kirjallisuuskatsaukseen aineistoa pyrittiin löytämään useista Suomen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen julkaisukanavista sekä viranomaisten julkaisutietokannoista. Opinnäytetöitä Suomessa julkaistaan yleisimmin Theseus-palvelussa ja yliopistojen omissa julkaisukanavissa. Viranomaisraportteja yleisimmin julkaistaan viranomaisten omissa julkaisukanavissa. Kansallisia opinnäytetöitä ja viranomaisraportteja syrjinnästä ja häirinnästä pelastusalalla ja ensihoidossa etsittiin seuraavista tietokannoista:

#### Korkeakoulujen ja yliopistojen julkaisupalvelut

- Theseus-palvelu
- Aaltodoc (Aalto-yliopisto)
- E-thesis (Helsingin yliopisto)
- UEF eRepo (Itä-Suomen yliopisto)
- JYX (Jyväskylän yliopisto)
- Lauda (Lapin yliopisto)
- LUTPub (LUT-yliopisto)
- Jultika (Oulun yliopisto)
- Dhanken (Svenska Handelshögskolan)
- Taju (Taideyliopisto)
- Trepo (Tampereen yliopisto)
- UTUPub (Turun yliopisto)
- Osuva (Vaasan yliopisto)
- Doria (Åbo Akademi)
- Doria (Maanpuolustuskorkeakoulu)
- Pelastusopiston verkkokirjasto (Pelastusopisto)

#### Viranomaisten julkaisupalvelut

- Valto-palvelu
- Julkari-palvelu
- Pelastusopiston julkaisukanava (B-tutkimusraportit ja D-muut koulutusmateriaalit).

Edellä mainitut tietokannat otettiin kirjallisuuskatsauksen aineistohaussa huomioon, koska oletettiin, että niistä löytyy kirjallisuuskatsauksen tutkimusaihetta koskevia julkaisuja ja tahdottiin kattaa kaikki olennaiset tietokannat. Lisäksi tietokantojen valinnassa otettiin huomioon, että tietokantoihin oli oltava pääsy maksuttomasti opiskelijatunnuksilla.

### **5.3 Hakujen suorittaminen**

Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen aineistohaku toteutettiin käyttäen valmiiksi laadittuja hakusanoja ja -lauseita, jotka hankkeen työryhmä oli muodostanut kieli- ja tutkimusaihekohtaisesti. Hakulausekkeet oli suunniteltu siten, että ne sisälsivät kyseisen toimialan ja yleiset virkanimikkeet kuten

”pelastaja”. Tutkimusaihekohtaisissa hauissa rajattiin aineisto käsittelemään syrjintää, häirintää, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Aineistoa syrjinnästä ja häirinnästä pelastusalalla ja ensihoidossa haettiin käyttämällä otsikkohakua. Otsikkohakujen avulla pystyttiin tehokkaasti rajaamaan aineistoa välttämällä esimerkiksi laajaa asiasanahakua, joka olisi voinut tuottaa suuren määrän hakutuloksia, mutta mahdollisesti sisältänyt aineistoa, joka ei olisi liittynyt suoraan kirjallisuuskatsauksen tutkimusaiheeseen. Otsikkotasolla tehtävässä aineistohaussa käytettiin dc.title:-etuliitettä. Haettaessa aineistoa julkaisujen nimien perusteella kuvailutietokentäksi valittiin siis title, joka viittaa otsikoihin. Tällöin tulos toi kenttähakua käyttäen tuloksia aineistojen otsikoiden perusteella (Theseus).

Lisäksi osa aineistosta ei ollut haettavissa käyttäen hakusanoja ja -lausekkeita, vaan ne oli haettava manuaalisesti tietokannoista. Manuaalinen haku oli tarpeen, koska näiden tiettyjen tietokantojen rakenne poikkesi perinteisistä tietokannoista. Erityisesti Pelastusopiston julkaisukanava osoitautui tietolähteeksi, jota ei voitu käsitellä automaattisten hakumenetelmien avulla.

Kirjallisuuskatsauksen aineistohaku tehtiin yhteensä 20 eri tietokannassa kahdella eri kerralla. Kukaan neljästä hakukokonaisuudesta toteutettiin kahdesti. Tämä päätettiin tehdä, jotta molemmat opinnäytetyöntekijät saivat kokemuksen aineiston hakemisesta kirjallisuuskatsaukseen. Hakujen tekemisestä tietokannoissa laadittiin lukijalle hahmottamisen helpottamiseksi hakujen dokumentointitulukko. *Katso lisää liitteestä 3.*

Hakuprosessin aikana aineistoa seulottiin kirjallisuuskatsaukselle asettamien sisäänotto- ja poissulkemiskriteerien mukaisesti. Hakuprosessin keskeisenä osana oli systemaattisen ja tarkasti määriteltyjen kriteereiden noudattaminen. Tutkimuksia karsittiin pois kirjallisuuskatsauksesta, mikäli ne eivät täyttäneet asetettuja rajauksia ja muita ennalta määriteltyjä kriteereitä. Hakuprosessia ja aineiston seulontaprosessia kuvataan tarkemmin työn tulososiossa.

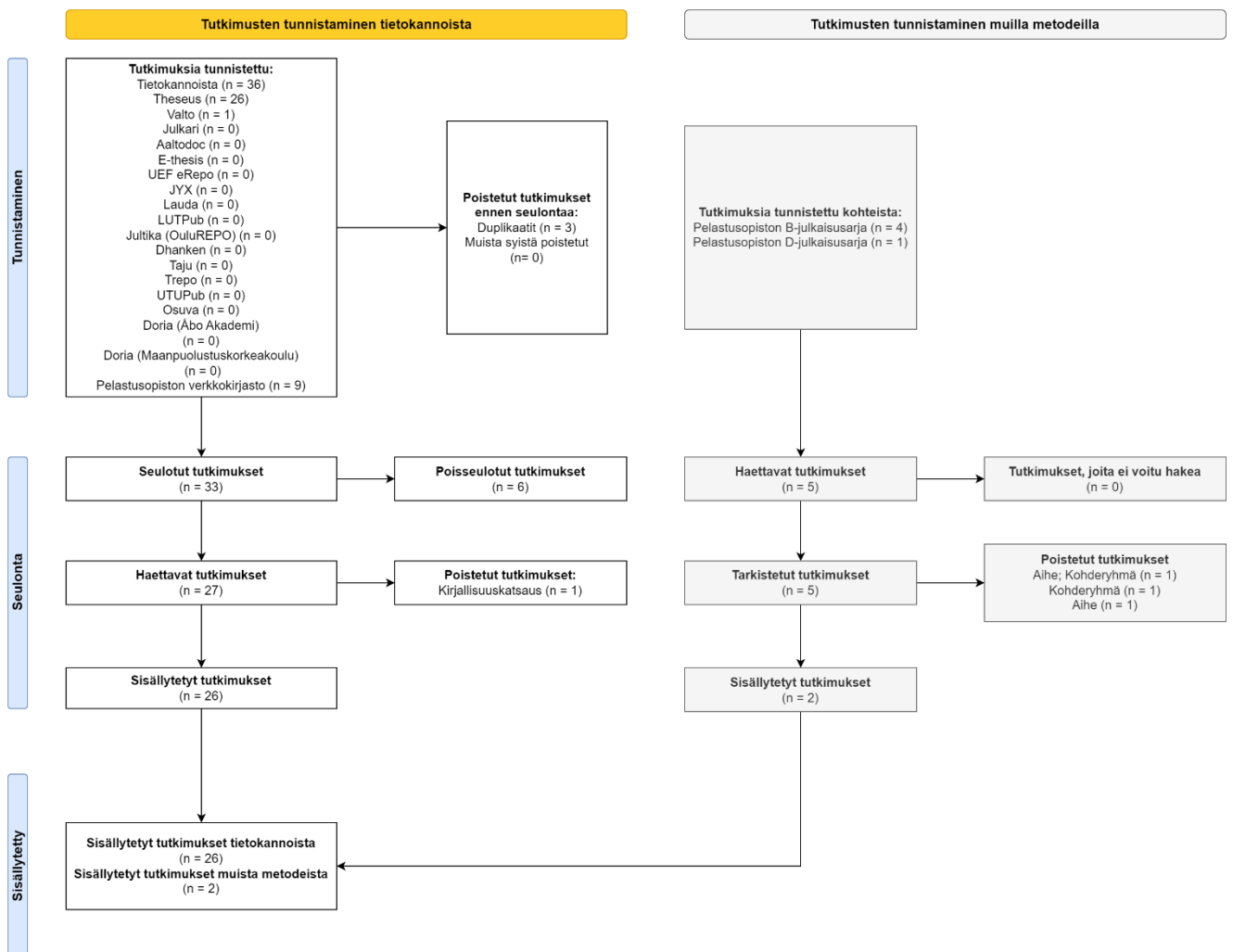


## 6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

### 6.1 Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto

Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto tarkasteltiin systemaattisesti ja kriittisesti arvioiden jokainen julkaisu erikseen asetetuilla sisäänotto- ja poissulkemiskriteereillä. Aineiston sisällyttämisprosessista kirjallisuuskatsaukseen laadittiin kulkukaavio, joka noudatti PRISMA-protokollaa. *Katso lisää kuvasta 1.* Kulkukaaviossa esitellään protokollan mukainen eteneminen tutkimusten tunnistamisesta, seulonnasta ja lopulta niiden sisällyttämisestä kirjallisuuskatsaukseen.

Tutkimusten tunnistamisen osuus PRISMA-protokollan mukaan sisälsi tutkimusten etsimisen tietokannoista ja muilla menetelmillä. Muilla menetelmillä tarkoitetaan tässä yhteydessä manuaalisesti haettuja aineistoja tietokannoista, joissa hakusanoja ja -lausekkeita ei voitu käyttää.



**Kuva 1.** Kirjallisuuskatsauksen PRISMA-protokollan mukainen kulkukaavio.

Kaikkia kirjallisuuskatsauksen tutkimusaiheeseen liittyviä julkaisuja ei voitu sisällyttää tutkimukseen, sillä ne eivät täyttäneet kirjallisuuskatsauksen sisällyttämiskriteereitä. PRISMA-protokollan mukaisessa kulkukaaviossa, kohdassa ”Poistetut tutkimukset”, on esitetty poissuljettujen tutkimusten määrät ja niiden poissulkemisen perusteet. Seulontavaiheen kohta ”Poisseulotut tutkimukset” käsittävät julkaisut, jotka seulottiin otsikon tai työn tiivistelmän perusteella.

Aineisto, jota ei sisällytetty kirjallisuuskatsaukseen, koostui esimerkiksi tutkimuksista, joiden tutkimusmenetelmä ei ollut empiirinen, sekä tutkimuksista, joiden aihe tai kohderyhmä ei käsittänyt syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa. Yksityiskohtaiset syyt ja perustelut aineiston poissäilyttämiselle kirjallisuuskatsauksesta on esitetty työn liiteosiossa. *Katso lisää liitteestä 4.*

Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui yhteensä 26 tutkimusta tietokannoista. Näihin kuului 25 opinnäytetyötä ja yksi viranomaisraportti. Lisäksi muita metodeja käyttäen sisällytettyjä tutkimuksia oli yhteensä kaksi viranomaisraporttia. Hakuprosessin aikana ei ilmennyt yhtään julkaisua, jota ei olisi voitu hakea. Yksi opinnäytetyö oli tallennettu fyysisesti Pelastusopiston kirjastoon, mutta opinnäytetyöprosessin ajaksi se haettiin lainaksi, jotta se voitaisiin sisällyttää kirjallisuuskatsaukseen. Yhteensä sisällytettyä aineistoa kirjallisuuskatsaukseen muodostui 28 tutkimusta. Seuraavassa luvussa käsittelemme aineiston laatua ja kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiin saatuja vastauksia.

## 6.2 Valitun aineiston tarkastelu

PRISMA-protokollan mukaisen seulonnan jälkeen muodostui kirjallisuuskatsaukseen sisällytetty aineisto. Sisällytettyä aineistoa tarkastellaan laatimalla taulukoitavaa tietoa tutkimusten laadunarvioinnista, käytetyistä tutkimusmenetelmistä, tavoitteista ja keskeisimmistä tuloksista. Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto pääosin koostui harmaasta kirjallisuudesta. Aineistoon valikoitui tarkoituksenmukaisesti harmaata kirjallisuutta, koska aineiston rajaus keskittyi viranomaisraportteihin ja opinnäytetöihin. Opinnäytetyöt ja viranomaisraportit eivät lähtökohtaisesti ole vertaisarvioituja.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykseen 1. *Millaisia syrjintään ja häirintään liittyviä tutkimuksia on tehty pelastusalalla ja ensihoidossa?* vastaamiseksi laadittiin taulukko, josta voidaan tarkastella julkaisujen tekijät, töiden otsikot, toteutetun tutkimuksen kohderyhmä ja käytetty tiedonkeruumuoto. *Katso lisää taulukosta 2.*

Taulukkoa 2 tarkastellessa havaittiin, että aiemmin tehdyistä tutkimuksista kuusi tutkimusta oli valinnut kohderyhmikseen pelastusalan ja ensihoidon, yksi tutkimus pelkästään pelastusalan ja 21 tutkimusta ensihoidon. Tästä tehtiin merkittävä havainto, että vuosien 2010–2023 tutkimuksissa on tutkittu määrällisesti enemmän ensihoitoa kuin pelastusalaa. Tehdyistä tutkimuksista tehtiin myös löytö, että vain kahdessa tutkimuksessa oli kohderyhmäksi valittu tai ilmoitettu sopimuspalokuntalaiset. Lisäksi vain kolmessa tutkimuksessa oli tutkittu syrjintää ja häirintää opiskelijaryhmissä.

Tästä teimme johtopäätelmän, että syrjintää ja häirintää on tutkittu enemmän vakituisissa työntekijöissä pelastusalalla ja ensihoidossa kuin vapaaehtoisryhmissä tai opiskelijoissa.

Opinnäytetöiden ja viranomaisraporttien tutkimuksissa tiedonkeruumuotoina oli käytetty pääasiassa kyselyitä, haastatteluita ja rekistereitä. Tutkimuksissa oli käytetty joko yhtä tiedonkeruumuotoa tai useita muotoja yhdistellen, esimerkiksi kyselyn lisäksi haastattelua. Taulukkoa 2 tarkasteltaessa havaittiin, että tietoa syrjinnästä ja häirinnästä pelastusalalla ja ensihoidossa oli kerätty kyselyiden avulla (n=23), haastatteluilla (n=7) ja rekistereitä (n=3). Tutkimuksissa, joissa tiedonkeruumuotona oli käytetty rekistereitä, tietoa syrjinnästä ja häirinnästä oli kerätty erilaisista organisaatioiden tietojärjestelmistä.

Tiedonkeruumuotojen lisäksi tahdottiin tarkastella tehtyjen tutkimusten otoskokoja eli tutkimuksiin osallistuneiden henkilöiden lukumääriä ja tapahtumailmoituksia eri rekistereistä. Tarkemmin tahdottiin tarkastella, millä tiedonkeruumuodoilla oli saatu eniten havaintoja syrjinnästä ja häirinnästä. Taulukkoa 2 tarkasteltaessa havaittiin, että käyttämällä syrjintää ja häirintää tutkivan tutkimuksen tiedonkeruumuotona kyselyä oli saatu yhteensä 2 062 henkilön vastaukset. Tutkimukset, jotka olivat keränneet tietoa syrjintä- ja häirintätapahtumista käyttäen rekistereitä, olivat keränneet yhteensä 183 osumaa. Erilaisten haastatteluiden avulla oli haastateltu yhteensä 72 henkilöä syrjintää ja häirintää tutkivissa tutkimuksissa. Näistä luvuista tehtiin johtopäätelmä, että kyselyillä oli saatu eniten havaintoja syrjintää ja häirintää käsittelevissä tutkimuksissa.

Kohderyhmien lisäksi lisäsimme taulukkoon 2 tutkimusten maantieteelliset rajaukset eli alueet, joissa tutkimus oli toteutettu. Suurin osa tutkimusten maantieteellisistä rajauksista oli tehty käsittelemään vain tiettyä pelastuslaitosta tai ensihoitoaluetta. Vain viidessä tutkimuksessa oli tutkittu syrjintää ja häirintää koko Suomen alueella. Tästä tehtiin johtopäätelmä, että koko Suomea käsitteleviä tutkimuksia syrjinnästä ja häirinnästä on tehty määrällisesti vähän.

**Taulukko 2.** Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto.

<b>Tekijä(t)</b>	<b>Otsikko</b>	<b>Tutkimuksen kohde-ryhmä</b>	<b>Tiedonkeruun muoto</b>	<b>Otoskoko</b>
Sisäministeriö (2021)	Pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelma : Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen pelastustoimi	Pelastusala ja sopimuspalokuntalaiset	Rekisteri ja kysely	217
Huttunen, J. & Rinkinen S. (2020)	Pelastushenkilöstön kokemus seksuaalinen ahdistelu työtehtävillä ja työpaikoilla : Tutkimus toteutettuna Rescue-base -applikaatiolla	Pelastusala ja ensihoito	Kysely	114
Luoma, K. (2020)	Päätöksenteon ilmiöt yhdenvertaisuuskokemuksissa pelastusosalalla Suomessa	Pelastusala ja ensihoito	Kysely	337
Kettunen, M. (2022)	Kohti yhdenvertaisempaa pelastusala: yhdenvertaisuussuunnitelma Pohjois-Karjalan pelastuslaitokselle	Pohjois-Karjalan pelastusala, sopimuspalokuntalaiset ja ensihoito	Kysely	174
Virta, J. (2020)	Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen työhyvinvointikyselyn analysointi	Itä-Uudenmaan pelastusala ja ensihoito	Kysely	104
Saari, J. (2013)	"Se kuuluu palokuntakulttuuriin" - katsaus Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen tasa-arvotilanteeseen	Länsi-Uudenmaan pelastusala	Haastattelu	6
Sutinen, I. (2010)	Väkivaltaisen potilaan kohtaaminen sairaalan ulkopuolisessa ensihoidossa : Kyselytutkimus Helsingin pelastuslaitoksen ensihoito- ja sairaankuljetushenkilöstölle	Helsingin pelastuslaitoksen ensihoito	Kysely	58

Antikainen, M. & Oinonen, M. & Ranta, T. (2020)	Uhka- ja väkivaltatilanteisiin valmistava koulutus Saimaan ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijoille	Saimaan ammattikorkeakoulun ensihoidonopiskelijat	Teemahaastattelu ja kysely	?, 17 <sup>ab</sup>
Lindgren, S. & Kononen, J. & Miettinen, J. (2015)	Ensihoitohenkilöstön työssä kokema väkivalta ja siitä selviytyminen	PHSOTEY ensihoidokeskuksen ensihoitajat	Teemahaastattelu ja kysely	3, 4
Immonen, L. & Liuski, N. (2019)	Kyselytutkimus Kainuun sotien ensihoitajien kokemista uhka- ja väkivaltatilanteista	Kainuun sotien ensihoitajat	Kysely	33
Moilanen, S. & Annala, J. (2013)	Ensihoitohenkilöstöön kohdistuva väkivalta työtehtävissä : Kyselytutkimus PSSHP:n Ensihoidokeskuksen työntekijöille	Pohjois-Savon ensihoito	Kysely	78
Rajamäki, J-M. (2019)	Ensihoitajiin kohdistuvat uhka- ja väkivaltatilanteet Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella	Keski-Uudenmaan ensihoito	Kysely	65
Heikkinen, E. & Kuosmanen, P. & Merjomaa, S. (2021)	Ensihoitajien työssään kohtaama seksuaalinen häirintä	Sairaanhoidopiirin ensihoito	Kysely	23
Helin, H. (2013)	Uhka- ja väkivaltatilanteet sairaalan ulkopuolisessa ensihoidossa - Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen ensihoitohenkilöstön kokemuksia	Varsinais-Suomen ensihoito	Kysely	78
Leppänen, T. (2017)	Ensihoidon työturvallisuus uhka- ja väkivaltatilanteiden näkökulmasta ensihoitajien kokemana Pirkanmaalla	Pirkanmaan ensihoito	Kysely	66

Ingberg, S. (2021)	Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen ensihoitajien raportoimat uhka- ja väkivaltatilanteet	Oulu-Koillismaan ensihoito	Rekisteri	100
Leppänen, P. (2016)	Väkivalta- ja uhkatilanteet ensihoitajien kokemina	Pirkanmaan ensihoito	Rekisteri ja haastattelu	48, 6
Hertteli, S. (2015)	Fyysisen väkivallan kohtaaminen ensihoitotyössä	Etelä-Pohjanmaan ensihoito	Kysely	67
Kiviniemi, E. & Lundell, I. & Viirret, I. (2021)	Väkivalta- ja uhkatilanteet ensihoidossa: kyselytutkimus Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ensihoitajille	Etelä-Pohjanmaan ensihoito	Kysely	84
Inha, M. & Niemelä, N. & Pikkarainen, M. (2018)	Jokilaaksojen pelastuslaitoksen ensihoitajien kokemuksia uhka- ja väkivaltatilanteista	Jokilaaksojen ensihoito	Kysely	6
Leppänen, T. & Ritala, P. (2022)	Uhka ja väkivalta ensihoitajan työssä	Pirkanmaan ensihoito ja Metropolian ensihoitajaopiskelijat	Kysely	6, 13, 0
Heikkinen, M. (2023)	Ensihoitajien kokemuksia uhka- ja väkivaltatilanteista	Pohjois-Savon ensihoito	Kysely	44
Miettinen, J. & Peräkylä, H. & Särkkä, J. (2022)	Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa	LAB-ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijat	Haastattelu	10

Halmesmäki, T. & Kitunen, S. & Pöntinen, P. & Tuuri, O. & Utunen, T. (2023)	Auttaja uhrina – työssä koetun väkivallan jälkeinen tuki esihenkilöiden ja ensihoitajien näkökulmasta: miten organisaatiot tukevat työntekijän rikosoikeudellista, terveydellistä sekä psykososiaalista toipumista työssä koetun väkivallan jälkeen?	Ensihoito	Teemahaastattelu ja kysely	5, 129
Happonen A. & Miettinen T. & Ollas J. (2015)	Ambulanssissa työskentelevän työturvallisuus, väkivaltainen asiakas / itsepuolustus OC-kaasulla. Koulutusmallin suunnittelu, toteutus sekä arviointi Kymenlaakson Pelastuslaitokselle	Kymenlaakson ensihoito	Kysely	78
Köykkä E. (2016)	Lainsuojaton ensihoitaja : 9Lives konsernin ensihoitajien kokemat uhkaja väkivaltatilanteet turvallisuusjohtamisen näkökulmasta	Ensihoito	Rekisteri	35
Joensuu, M. & Norri-Sederholm, T. & Huhtakangas, H. & Kokki, E. & Heiskanen, J. & Kurola, J. & Koponen, J. (2018)	Pelastustoimen ja ensihoitopalvelun moniammatillinen yksikkö tehokkaasti ihmisen turvana	Keski-Suomen, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon ensihoito	Kysely ja haastattelu	73, 89, 65, 12
Honkavuo, H. & Lamintakanen, J. & Norri-Sederholm, T. (2019)	Työturvallisuus pelastustoimen ja ensihoitopalvelun uusissa työmuodoissa	Sairaanhoitopiirit ja pelastuslaitokset	Kysely ja haastattelu	40, 15, 15

<sup>a</sup> Tutkimusten otoskoot eroteltu pilkulla Otokoko -sarakeessa, kun otoksia on kerätty useammalla kerralla.

<sup>b</sup> Otokoko -sarakeessa merkitty yksi otoskoko merkillä ?, kun tutkimuksen todellinen otoskoko jäi aineistoon tutustuessa epäselväksi.

## 6.2.1 Aineiston tutkimusten laadunarviointi

Tämän kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykseen *2. Mitä vahvuuksia ja heikkouksia syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa tutkivissa tutkimuksissa on?* vastataan tekemällä aineiston tutkimuksille laadunarviointi. Aineistona toimivien tutkimusten laatua arvioitiin kriittisesti hyödyntäen Hennerin ja Grönroosin (2011, 19) laatimaa *Röntgenhoitajien työnkuvaa teleradiologiassa koskevien artikkelien laatu*-laadunarviointitaulukkoa. Sen perusteella laadittiin vapaamuotoinen aineiston tutkimusten laadunarviointikriteeristö ja taulukko. *Katso lisää taulukosta 3.* Sen avulla tahdottiin tarkastella aiemmin tehtyjen tutkimusten laatua, vahvuuksia ja heikkouksia eri osa-alueilla.

Laadunarviointikriteeristössä arvioidaan tutkimusten laatua siten, onko tutkimuksen tausta selkeästi ilmaistu (kriteeri 1), kuvattiinko sille asetettu tutkimusasetelma selkeästi (kriteeri 2) ja tukivatko asetetut tutkimuskysymykset tutkimuksen tavoitteita (kriteeri 3). Lisäksi arvioitiin, onko tutkimukseen vastaajissa huomioitu eri sukupuolet, ikäryhmät ja mahdollisuus olla kertomatta sukupuoltaan (kriteeri 4), onko tulosten luotettavuutta arvioitu (kriteeri 5) ja onko tutkimuksen toteuttamisen eettisyyttä arvioitu (kriteeri 6). Kriteerien ei katsottu olevan sovellettavissa aineistossa silloin, kun laadunarviointikriteeriä ei pysynyt soveltamaan aineistoon, esimerkiksi tutkimuksessa ei esitetty tutkimuskysymyksiä.

Aineisto täytti kriteerin 1, kun raportissa ilmaistiin selkeästi, miksi aihetta tutkittiin, osittain myös silloin kun, tutkimuksen taustoista ilmeni lieviä epäselvyyksiä. Välttävästi tai ei ollenkaan se täytti kriteerin, kun sen taustoista oli kerrottu suppeasti tai taustoja ei kerrottu ollenkaan.

Kriteerin 2 aineisto täytti silloin, kun raportissa pystyttiin tunnistamaan tutkimusongelma, mahdolliset muuttujat ja aineistonkeruutavat. Osittain se täytti kriteerin silloin, kun niissä oli lieviä epäselvyyksiä. Välttävästi tai ei ollenkaan se täytti kriteerin silloin, kun tutkimusasetelma oli kuvattu suppeasti tai todella epäselvästi.

Aineisto täytti täysin kriteerin 3, kun kysymykset olivat tarkasti kohdennettuja hakemaan vastausta tutkimuksen tavoitteisiin. Osittain se täytti kriteerin silloin, kun kysymykset ja tutkimuksen tavoitteet kohtasivat osittain. Välttävästi tai ei ollenkaan se täytti kriteerin, kun tavoite ja asetetut tutkimuskysymykset eivät tukeneet toisiaan.

Aineisto täytti kriteerin 4 silloin, kun mahdollisessa kyselytutkimuksessa tai haastatteluissa oli kunnioitettu vastaajien mahdollisuutta olla kertomatta sukupuoltaan tutkimukseen osallistuessaan ja tutkimuksen otoskannasta ei tarkoituksenmukaisesti poissuljettu tiettyjä sukupuolia tai ryhmiä. Osittain se täytti kriteerin, kun tutkimuksessa oli huomioitu laajasti eri ikäryhmiä, mutta tutkimukseen osallistujilla ei ollut mahdollisuutta olla kertomatta sukupuoltaan.

Aineiston tutkimus täytti kriteerin 5, kun sen tuloksien arvioinnissa oli huomioitu mahdolliset tutkimusharhat, muuttujat ja vääristymät. Osittain se täytti kriteerin silloin, kun oli vain pintapuolisesti



mainittu tutkimuksen tuloksiin vaikuttavista tekijöistä, mutta niiden todellisia vaikutuksia ei arvioitu. Välttävästi tai ei ollenkaan täytti kriteerin silloin, kun siinä arvioitiin tuloksiin vaikuttavista tekijöistä suppeasti tai olemattomasti.

Aineiston tutkimus täytti kriteerin 6, kun siinä oli kerrottu yksityiskohtaisesti tutkijan vaikutuksista tutkimukseen ja miten Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suosituksia oli tutkimuksessa noudatettu. Osittain tutkimus täytti kriteerin silloin, kun siinä oli vain mainittu, että oli noudatettu eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Välttävästi tai ei ollenkaan tutkimus täytti kriteerin silloin, kun siinä oli kuvattu suositusten noudattamista suppeasti.

Laadunarvioinnin perusteella havaittiin aiemmin tehtyjen tutkimusten vahvuuksiksi taustat, tutkimusasetelmat, tutkimuskysymykset ja tutkimusten tulosten luotettavuuden arviointi. Useimpien aineistojen tutkimusten tutkimusasetelmat soveltuivat hyvin kyseiseen tutkimukseen. Joissakin tutkimuksissa tätä osa-aluetta ei kuitenkaan voitu arvioida siitä syystä, että tutkimusasetelmasta ei saatu tarpeeksi tietoa. Yleisesti aineiston kysymykset tukivat tavoitteita siten, että kysymyksiin oli saatu tavoitteiden mukaiset vastaukset. Tulosten luotettavuutta arvioitiin suurimmassa osassa tutkimuksia laajasti ottaen huomioon tutkimusharhat, tulosten vääristymät tai muut tuloksiin vaikuttavat asiat, mutta muutamissa tutkimuksissa tarkastelu oli jäänyt vähäisemmälle huomiolle. Mielestämme löydös oli merkittävä, koska luotettavuus on yksi hyvän tieteellisen käytännön perusperiaate (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023b, 12).

Laadunarvioinnin perusteella huomattiin, että vain neljässä tutkimuksessa oli huomioitu vastaajien eri sukupuoli, ikäryhmät ja mahdollisuus olla kertomatta sukupuoltaan. Mielestämme tämä löydös oli merkittävä, koska tutkijan on kunnioitettava tutkittavien itsemääräämisoikeutta. Tutkittavalla on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7). Tämä osa-alue osoittautui heikoimmaksi osa-alueeksi koko aineiston osalta. Toisaalta joissain tutkimuksissa oli selkeästi esitetty, kuinka monta miestä ja naista vastasi tutkimukseen, mikä oli heidän ikäjakautumansa ja missä työtehtävässä he työskentelivät tutkimuksen aikana. Yhdessä tutkimuksessa oli myös mahdollisuus vastata sukupuolta koskevaan kysymykseen jollakin muulla vaihtoehdolla kuin nainen tai mies. Lisäksi aineiston tutkimusraporttien läpikäynnin yhteydessä kävi ilmi, että osassa tutkimuksissa ei annettu tutkimukseen vastaajista oikeastaan mitään tietoja.

Toiseksi heikommaksi osa-alueeksi aineiston laadunarvioinnin perusteella nousi aineiston eettisyyden arviointi. Esimerkiksi osassa tutkimuksissa oli vain pintapuolisesti kerrottu, että tutkimuksen toteuttamisessa on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suosittamia eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Lukijana meille jäi epäselväksi, miten opinnäytetöiden tekijät olivat noudattaneet eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä kyseisessä tutkimuksessa.

Löydökset olivat merkittäviä, koska ne voivat kertoa tutkijoiden tekemästä vilpistä tai piittaamattomuudesta. Eettisyyden arviointi on osa hyvää tieteellistä käytäntöä. Silloin se on otettava huomioon

opinnäytetöissä, koska siihen sitoutuminen on osa eettistä itsesääntelyä ja esimerkiksi yliopistot ja ammattikorkeakoulut kuuluvat tiedeyhteisöön. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023b, 8, 16–17.)

Haastattelututkimuksessa tutkijan läsnäololla voi olla merkitystä haastateltavan vastauksiin. Tutustuessamme aineiston raportteihin havaitsimme, että osassa tutkimuksissa ei ollut otettu kantaa tutkittavien kohteluun. Osassa tutkimuksista oli kuitenkin mainittu, että niissä oli pyritty olemaan vaikuttamatta haastateltavien vastauksiin. Tutkijan itsekriittisyyden puuttumisella voi olla eettisiä tai tutkimuksellisia vaikutuksia. Kunnioittava suhtautuminen tutkittaviin onkin edellytys sille, että luottamus tieteeseen ja tutkijoihin säilyy. Tutkijan tulisi myös aina perehtyä ennakkoon tutkittavaan yhteisöön ja sen taustoihin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8.)

**Taulukko 3.** Tutkimusten laadunarviointitaulukko.

Kriteeri, Asteikko: (****=täyttää arviointikriteeristön, **=täyttää kriteeristön osittain, *=täyttää kriteeristön välttävästi tai ei ollenkaan, X=ei sovellettavissa.)	1. Tutkimuksen tausta on selkeästi ilmaistu	2. Tutkimuksen tutkimusasetelma on selkeästi kuvattu	3. Tutkimuksen tutkimuskysymykset tukevat tutkimuksen tavoitteita	4. Tutkimukseen vastajissa on huomioitu eri sukupuolet ja ikäryhmät sekä mahdollisuus olla kertomatta	5. Tutkimuksen tulosten luotettavuutta on arvioitu	6. Tutkimuksen toteutuksen eettisyyttä on arvioitu
Sisäministeriö (2021)	*	X	X	****	**	*
Huttunen, J. & Rinkinen S. (2020)	****	*	**	*	*	*
Luoma, K. (2020)	**	****	****	**	****	*
Kettunen, M. (2022)	****	****	****	****	**	**
Virta, J. (2020)	****	**	**	*	**	*
Saari, J. (2020)	****	**	**	**	****	****
Sutinen, I. (2010)	**	****	**	*	**	**
Antikainen, M. & Oinonen, M. & Ranta, T. (2020)	****	**	**	*	**	**
Lindgren, S. & Kononen, J. & Miettinen, J. (2014)	****	**	****	*	**	**
Immonen, L. & Liuski, N. (2019)	****	****	****	**	****	****
Moilanen, S. & Annala, J. (2013)	****	**	**	**	**	**
Rajamäki, J-M. (2019)	****	****	****	**	**	**
Heikkinen, E. & Kuosmanen, P. & Merjomaa, S. (2021)	****	**	**	**	****	**
Helin, H. (2013)	****	**	**	**	****	****
Leppänen, T. (2017)	**	**	**	*	****	**
Ingberg, S. (2021)	****	****	****	X	****	X
Leppänen, P. (2016)	****	****	****	*	****	*
Hertteli, S. (2015)	****	*	*	*	**	*
Kiviniemi, E. & Lundell, I. & Viirret, I. (2021)	****	****	****	**	**	**
Inha, M. & Niemelä, N. & Pikkarainen, M. (2018)	**	**	****	*	****	****
Leppänen, T. & Ritala, P. (2022)	****	**	**	*	****	****
Heikkinen, M. (2023)	****	****	****	****	****	****
Miettinen, J. & Peräkylä, H. & Särkkä, J. (2022)	****	**	****	*	****	****
Halmesmäki, T. & Kitunen, S. Pöntinen, P. & Tuuri, O. & Utunen, T. (2023)	****	****	****	****	****	****
Happonen A. & Miettinen T. & Ollas J. (2015)	**	X	X	X	**	X
Köykkä E. (2016)	****	****	****	X	**	X
Joensuu, M. & Norri-Sederholm, T. & Huhtakangas, H. & Kokki, E. & Heiskanen, J. & Kurola, J. & Koponen, J. (2018)	****	****	****	*	**	*
Honkavuo, H. & Lammintakanen, J. & Norri-Sederholm, T. (2019)	****	****	****	X	*	X

## 6.2.2 Aineiston tutkimusmenetelmät, tavoitteet ja keskeisimmät tulokset

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykseen 3. *Mitä tutkimusmenetelmiä on käytetty syrjintää ja häirintää käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa?* vastataan etsimällä valituista tutkimuksista niiden ilmoittamia tutkimusmenetelmiä. Opinnäytetyöt ja viranomaisraportit käyttivät laadullisia, määrällisiä ja toiminnallisia tutkimuksia. Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi opinnäytetöiden ja viranomaisraporttien tutkimusmenetelmistä, tavoitteista ja keskeisistä tuloksista laadittiin taulukko. *Katso lisää taulukosta 4.*

Kuten voimme havaita taulukosta 4, opinnäytetöiden ja viranomaisraporttien tutkimuksissa neljässä oli käytetty tutkimusmenetelmänä laadullista ja määrällistä tutkimusta, 16:ssa määrällistä tutkimusta, kuudessa laadullista tutkimusta ja kahdessa toiminnallista tutkimusta. Näistä luvuista teimme johtopäätöksen, että aiemmissa tutkimuksissa on suosittu määrällistä tutkimusta tutkimusmenetelmänä selvittäessä syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykseen 4. *Mitä tutkimustavoitteita ja keskeisiä tuloksia syrjintää ja häirintää pelastusalan ja ensihoidon käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa on?* vastaamiseksi etsimme tietoa tutkimusten tavoitteista ja keskeisimmistä tuloksista tutkimusten raporteista. Aineiston tutkimusten tavoitteet vaihtelivat laajasti etenkin opinnäytetöissä. Yhteisestä oli se, että keskeisempänä tavoitteena tutkimuksissa oli laajasti käsitettynä selvittää syrjinnän, häirinnän, epäasiallisen kohtelun ja uhka- ja väkivaltatilanteiden ilmenemismuotoja, yleisyyttä ja niihin puuttumista pelastusalalla ja ensihoidossa. Lisäksi aineiston tutkimuksissa oli tavoitteena tuotetun tiedon avulla tuottaa suosituksia, kehittämiskohteita ja toimenpidesuosituksia yhdenvertaisuustilanteen ja työturvallisuuden parantamiseksi.

Etsittäessä aineistosta tietoa keskeisimmistä tuloksista havaittiin, että kaikkia tutkimuksia yhdistävä seikka oli, että pelastusalalla ja ensihoidossa on kehitettävä yhdenvertaisuus-, tasa-arvo- ja työkuultuuriin ja työturvallisuuteen liittyviä asioita. Lisäksi keskeisten tulosten perusteella näyttäisi siltä, että ensihoidossa on saatu enemmän tuloksia seksuaalisesta häirinnästä ja uhka- ja väkivaltatilanteista kuin pelastusalalla. Aineiston perusteella ensihoitajat kokevat syrjintää, häirintää ja väkivaltaa eniten potilaan taholta. Lisäksi aineiston tutkimustulosten perusteella toimintatapoja uhka- ja väkivaltatilanteita varten ja ilmoitusmenetelmiä syrjinnästä, häirinnästä sekä uhka- ja väkivaltatilanteista on tulosten mukaan kehitettävä koko alalla.

Ensihoitoa käsittelevistä aineiston tutkimuksista huomattiin myös, että suurin osa tutkimuksista käsittelee potilaan tai asiakkaan taholta aiheutettua syrjintää, häirintää tai uhkaa ja väkivaltaa ensihoitajia kohti. Aineiston tutkimukset käsittelevät erityisesti organisaation ulkopuolelta tulevaa syrjintää ja häirintää. Aineiston perusteella toteamme, että ensihoitoalalla ei ole tutkittu kovinkaan paljon ensi-

hoitajiin kohdistuvaa syrjintää ja häirintää organisaatioiden sisällä. Löydös oli mielestämme merkittävä ensihoidon osalta, koska osassa tutkimuksissa ei käsitelty lainkaan sisäistä syrjintää ja häirintää vaan keskityttiin organisaation ulkopuolelta tapahtuviin uhka- ja vaaratilanteisiin.

Pelastusalan syrjintää ja häirintää oli määrällisesti tutkittu aineistossa vähemmän, mutta havaitsimme aineiston tutkimusten keskeisistä tuloksista, että pelastusalalla on tarve kehittää esimerkiksi organisaatiokulttuuria suotuisammaksi kaikille ja yhdenvertaisuussuunnitelmia pitäisi laatia tai kehittää. Lisäksi keskeisten tulosten perusteella pelastusalan organisaatioissa henkilöstön yhdenvertaiseen kohteluun tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Aineiston tutkimusten laadunarvioinnin perusteella olemme merkinneet taulukkoon 4 tutkimusten vahvuusalueet kriteeristön osalta. Vahvuusalueissa ilmoitetaan ne osa-alueet, jotka täyttivät täysin laadunarviointikriteerin osa-alueen. Laadunarvioinnissa tutkimusten vahvuudet erottuivat seuraavasti:

- Kriteeri 1: Tutkimuksen tausta on selkeästi ilmaistu.  
Toteutui 23 tutkimuksessa.
- Kriteeri 2: Tutkimuksen tutkimusasetelma on selkeästi kuvattu  
Toteutui 13 tutkimuksessa.
- Kriteeri 3: Tutkimuksen tutkimuskysymykset tukevat tutkimuksen tavoitteita.  
Toteutui 15 tutkimuksessa.
- Kriteeri 4: Tutkimukseen vastaajissa on huomioitu eri sukupuolet ja ikäryhmät sekä mahdollisuus olla kertomatta.  
Toteutui neljässä tutkimuksessa.
- Kriteeri 5: Tutkimuksen tulosten luotettavuutta on arvioitu.  
Toteutui 12 tutkimuksessa.
- Kriteeri 6: Tutkimuksen toteutuksen eettisyyttä on arvioitu.  
Toteutui yhdeksässä tutkimuksessa.

Lisäksi yksi tutkimus ei täyttänyt ennalta asetettuja laadunarvioinnin kriteerejä ollenkaan täysin. Tämä johtui siitä, että laadunarvioinnin kriteereitä ei pystytty suurimmalta osalta soveltamaan tutkimuksen arvioinnissa.

**Taulukko 4.** Aineiston tutkimusmenetelmät, tavoitteet, keskeiset tulokset ja vahvuusalueet.

Tekijä(t)	Käytetty tutkimusmenetelmä	Tutkimuksen tavoite	Keskeiset tulokset	Vahvuusalue
Sisäministeriö (2021)	Määrällinen tutkimus	Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilan kartoitus Suomessa.	Pelastustoimen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa on kehittämisen varaa.	4
Huttunen, J. & Rinkinen S. (2020)	Määrällinen tutkimus	Kuinka paljon palo- ja pelastusalalla työskentelevät henkilöt kokevat seksuaalista häirintää Suomessa ja ulkomailla.	Eniten seksuaalista häirintää kokivat ensihoitajat. Ahdistelija on yleensä ollut potilas tai asiakas.	1
Luoma, K. (2020)	Määrällinen tutkimus	Tunnistaa pelastusalan yhdenvertaisuuskokemusten nykytila ja löytää kehittäviä tapoja käyttäytymistaloustieteen avulla.	Vastaajista suurin osa koki, että eettisesti oikeudenmukainen ja yhdenvertainen työympäristö on tärkein arvo, yhdenvertaisuussuunnitelmia on jalkautettava säännöllisesti ja tehokkaasti, monimuotoisuudesta huolehtiminen ja anonyymien rekrytoinnin käyttöönotto.	1, 2, 3, 5
Kettunen, M. (2022)	Määrällinen tutkimus	Kehittää konkreettisia toimenpide-ehdotuksia yhdenvertaisuuden toteutumiseksi Pohjois-Karjalan pelastuslaitokselle.	Organisaatiokulttuurin muuttaminen suotuisammaksi kaikille, monimuotoisuuden johtaminen ja edistää sukupuolten välistä yhdenvertaisuutta	1–4
Virta, J. (2020)	Määrällinen tutkimus	Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen työhyvinvoinnin nykytilan selvitys	Työtilojen kunnossapitoon, työmäärän jakautumiseen ja henkilöstön yhdenvertaiseen kohteluun on kiinnitettävä huomiota.	1
Saari, J. (2013)	Laadullinen tutkimus	Selvittää Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen tasa-arvotilanne ja arvioida organisaation vahvuuksia sekä kehittämiskohteita.	Tasa-arvoasioissa on varaa parantaa, tasa-arvoasioita varten tulisi olla oma suunnitelma, ilmoituskynnys liittyen häirintätapauksiin liian korkea, henkilöstöjohtamista tulisi kehittää, työnantajan ja työntekijöiden välistä luottamusta tulisi kehittää.	1, 5, 6

Sutinen, I. (2010)	Määrällinen tutkimus	Selvittää minkälaista fyysistä ja henkistä väkivaltaa Helsingin pelastuslaitoksen ensihoitohenkilöstö on kohdannut.	Monia eri fyysisen ja henkisen väkivallan muotoja kohdistuu ensihoitohenkilöstöön ja taustalla monia eri vaikuttavia tekijöitä. Väki-valta koetaan hyvin yksilöllisenä ja eri tavoin.	2
Antikainen, M. & Oinonen, M. & Ranta, T. (2020)	Toiminnallinen tutkimus	Suunnitella ja järjestetä koulutus uhka- ja väkivaltatilanteita varten.	Koulutus järjestettiin ja osallistuneet kokivat hyötynsä siitä ja koulutusta toivottiin osaksi ensihoidon koulutusohjelmaa.	1
Lindgren, S. & Kononen, J. & Miettinen, J. (2015)	Laadullinen tutkimus	Selvittää onko ensihoitohenkilöstö kokenut väkivaltaa työssään.	Ensihoitohenkilöstö on kokenut fyysistä ja henkistä väkivaltaa lähes jokaisessa työvuorossa. Yleisin selviytymismuoto on työyhteisön kanssa keskustelu.	1, 3
Immonen, L. & Liuski, N. (2019)	Määrällinen tutkimus	Kartoittaa ensihoitajien kokemia uhka- ja väkivaltatilanteiden yleisyyttä Kainuussa.	88 % ensihoitohenkilöstöstä on kohdannut uhka- ja väkivaltatilanteita työssään ja vastaajat kokivat tarvitsevänsä lisäkoulutusta uhka- ja väkivaltatilanteissa toimimiseen.	1, 2, 3, 5, 6
Moilanen, S. & Annala, J. (2013)	Määrällinen tutkimus	Selvittää ensihoidossa kohdattu työväkivallan yleisyys, sitä edeltäviä asioita ja ilmenemismuotoja Pohjois-Savon alueella.	Työväkivalta on yleisempää päivystyksessä kuin ensihoidossa, työntekijän oma toiminta on vaikuttanut ensihoitotilanteen aikana ja erityisesti potilaan tahdon vastainen toiminta on ollut usein väkivallan laukaiseva tekijä.	1
Rajamäki, J-M. (2019)	Määrällinen tutkimus	Selvittää miten usein ensihoitajiin kohdistuu uhka- ja väkivaltatilanteita ja miten niitä raportoidaan.	Ensihoitajiin kohdistuva väkivalta on yleistä ja niistä raportointi pitäisi olla helpommin saavutettavissa.	1, 2, 3, 6
Heikkinen, E. & Kuosmanen, P. & Merjoma, S. (2021)	Määrällinen tutkimus	Kartoittaa minkälaista seksuaalista häirintää ensihoitajat kokevat työssään.	Ensihoitajat kohtaavat työssään seksuaalista häirintää, mutta ilmiön yleisyyttä ei voi luotettavasti arvioida.	1, 5
Helin, H. (2013)	Määrällinen tutkimus	Lisätä ensihoidossa työskentelevien tietoja ja valmiuksia työturvallisuuteen liittyen	Ensihoitohenkilöstö on kokenut työssään väkivaltaa tai sen uhkaa. Suurimassa osassa tilanteen syntyyn on vaikuttanut päihteet tai mielenterveysongelmat.	1, 6

Leppänen, T. (2017)	Määrällinen tutkimus	Tuottaa tietoa, jota voi hyödyntää ensihoitotilanteiden kehittämissä turvallisemmaksi ensihoitajia varten.	Sairaalan ulkopuolinen ensihoitohenkilöstö tarvitsee lisää koulutusta väkivaltatilanteita varten.	5
Ingberg, S. (2021)	Määrällinen tutkimus	Kartoittaa ja analysoida ensihoitajien raportoimia uhka- ja väkivaltatilanteita.	Ensihoitajat kohtaavat hyvin erityyppisiä ja uhka- ja väkivaltatilanteita. Tilanne yleensä oli suusanallinen uhkaus.	1, 2, 3, 5
Leppänen, P. (2016)	Laadullinen tutkimus	Parantaa ensihoitajien valmiuksia käsitellä ja raportoida väkivalta- ja uhkatilanteita.	Ensihoitajat kohtaavat toistuvasti väkivalta- ja uhkatilanteita ja henkilöstöä on koulutettava niitä varten.	1, 2, 3, 5
Hertteli, S. (2015)	Laadullinen tutkimus	Kuinka paljon ensihoitajat fyysisistä väkivaltaa työssään ja mitä ilmenemismuotoja.	Ensihoitajat kokevat fyysisistä väkivaltaa työssään kuukausittain tai vuosittain.	1
Kiviniemi, E. & Lundell, I. & Viirret, I. (2021)	Määrällinen tutkimus	Saada tietoa ensihoitoon kohdistuvasta väkivalta- ja uhkatilanteista.	Väkivalta- ja uhkatilanteet ovat yleistyneet ja yleisin ensihoitoon kohdistuva muoto on haukkuminen tai nimittely.	1–3
Inha, M. & Niemelä, N. & Pikkarainen, M. (2018)	Määrällinen tutkimus	Selvittää väkivalta- ja uhkatilanteita varten olevan ohjeistusten toimivuutta.	Uhka- ja väkivaltatilanteet ovat yleisiä, yleensä ilmenee sanallisena uhkailuna ja aggressiivisena käytöksenä, toimintaohjeistusta on päivitettävä.	3, 5, 6
Leppänen, T. & Ritala, P. (2022)	Laadullinen ja määrällinen tutkimus	Kehittää uhka- ja väkivaltatilanteiden raportointia ensihoidossa.	Raportointi uhka- ja väkivaltatilanteista ei ole tarpeeksi hyvällä tasolla, on tarve kehittää yhteinen malli uhka- ja väkivaltatilanteita varten.	1, 5, 6
Heikkinen, M. (2023)	Määrällinen tutkimus	Kuvata ensihoitajien kokemuksia uhka- ja väkivaltatilanteista ja kehittää työturvallisuuden toimintaohjetta.	Ilmoituskäytännöt uhka- ja väkivaltatilanteista vaihtelevat, ja monet tilanteet jäävät raportoimatta. Ensihoitajat kokevat, että ilmoituksista ei ole hyötyä, ja ilmoituksen tekeminen koetaan hankalaksi ja aikaa vieväksi.	1–6



Miettinen, J. & Peräkylä, H. & Särkkä, J. (2022)	Laadullinen tutkimus	Parantaa ensihoitaja-opiskelijoiden kykyä reagoida väkivaltatilanteisiin.	Haastatteluista nousi tarve kehittää perehdyttämistä uhka- ja väkivaltatilanteita varten.	1, 3, 5, 6
Halmesmäki, T. & Kitunen, S. & Pöntinen, P., Tuuri, O. & Utunen, T. (2023)	Laadullinen ja määrällinen tutkimus	Millaista tukea ensihoitajat kokevat tarvitsevana organisaatiolta uhka- ja väkivaltatilanteiden jälkeen.	Ensihoitajat kokevat, että psykososiaalisen tuen saamista on parannettava.	1–6
Happonen A. & Miettinen T. & Ollas J. (2015)	Toiminnallinen tutkimus	Laatia yhtenäisen malli väkivaltaisen potilaan kohtaamiseen.	Koulutus toiminnan yhtenäistämiseen laadittiin ja palautteesta ilmeni, että vaaratilanteiden raportointikynnystä on madallettava.	
Köykkä E. (2016)	Laadullinen tutkimus	Lisätä ensihoitajien tietoja ja valmiuksia työturvallisuuteen liittyen.	Uhka- ja väkivaltatilanteet yleistymässä ja uhkatilannekoulutusta ja uhka- ja väkivaltatilanteiden ennakoitava osa työturvallisuutta.	1–3
Joensuu, M. & Norri-Sederholm, T. & Huh-takangas, H. & Kokki, E. & Heiskanen, J. & Kurola, J. & Koponen, J. (2018)	Laadullinen ja määrällinen tutkimus	Tuottaa tietoa moniammatillisten yksiköiden toiminnasta käytännöstä ja haasteista.	Yhteistyö korostuu harvaan asutuilla alueilla, henkilöstön ja johdon motivaatiolla, työkokemus sekä monipuolinen osaaminen on keskeistä moniammatillisen yksikön toimintaan.	1–3
Honkavuo, H. Lammin-takanen, J. & Norri-Sederholm, T. (2019)	Laadullinen ja määrällinen tutkimus	Käsitellä moniammatillisten ja yhden hengen ensihoitoyksiköiden työturvallisuutta ja työhyvinvointia.	Toiminta on suunniteltava ja seurattava, työntekijän on oltava soveltuva yksiköön, ennakoitua on kehitettävä, koulutusta lisättävä, johtamista on kehitettävä, työpaikan ja työtehtävän on oltava motivoivia.	1–3

## 7 POHDINTA

### 7.1 Johtopäätökset kansallisista opinnäytetöistä ja viranomaisraporteista

Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella havaittiin, että empiiristä tutkimusta voidaan yleisesti käyttää tehokkaana työkaluna ymmärtämään syrjinnän ja häirinnän tilaa pelastusalalla ja ensihoidossa. Opinnäytetöiden ja viranomaisraporttien tutkimukset olivat pääsääntöisesti määrällisiä tai laadullisia tutkimuksia. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla tunnistettiin vuosien 2010–2023 välillä yhteensä 28 empiiristä tutkimusta, jotka käsittelivät syrjintää ja häirintää Suomessa pelastusalalla ja ensihoidossa.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella saatiin tietoa syrjinnästä ja häirinnästä pelastusalalla ja ensihoidossa oli kerätty kyselyillä. Niiden avulla oli tavoitettu yhteensä noin 2 062 henkilöä. Toiseksi eniten tapauksia syrjinnästä ja häirinnästä oli kerätty rekisterien avulla, joista havaintoja oli saatu noin 183 kappaletta. Vähiten syrjintää ja häirintää oli selvitetty haastatteluilla, joilla tavoitettiin 72 henkilöä. Näistä luvuista voidaan tehdä johtopäätös, että kyseisissä tutkimuksissa kyselyiden avulla tavoitti enemmän henkilöitä kuin esimerkiksi haastatteluilla.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksista saatujen tulosten perusteella tehtiin johtopäätös, että ensihoidon tutkimuksissa oli käsitelty enemmän ensihoitajiin organisaation ulkopuolelta kohdistunutta syrjintää, häirintää, epäasiallista kohtelua tai uhka- ja väkivaltatilanteita. Ensihoidon tutkimuksissa oli vähemmän tutkittu organisaation sisällä tapahtuvaa syrjintää ja häirintää. Lisäksi yleisesti pelastusalalla ja ensihoidossa on tutkittu vähän organisaatioiden sisäistä yhdenvertaisuuden tilannetta.

Aiemmista tutkimuksista tehtiin myös johtopäätös, että niissä oli keskitytty tutkimaan enemmän pelastusalalla ja ensihoidossa vakituudessa työsuhteessa työskenteleviä henkilöitä. Vähiten syrjintää ja häirintää oli tutkittu sopimuspalokunnissa ja opiskelijaryhmissä. Lisäksi aineistojen tutkimuksissa ei tutkittu organisaatioiden puuttumiskeinoja tai vaikutuksia työpaikoilla.

Aineiston tutkimusten laadunarvioinnin tuloksien perusteella tehtiin johtopäätös, että aiemmissä tutkimuksissa vahvuuksia oli niiden taustoissa, tutkimusasetelmissa, tutkimuskysymyksissä ja tulosten luotettavuuden arvioinnissa. Esimerkiksi osassa tutkimuksissa oli kerrottu, mitä tutkimuksen pieni otoskoko merkitsi sen tuloksille ja niiden luotettavuudelle. Kaikkea tietoa tutkimusten toteuttamisen eettisyydestä aineistoista ei saatu, koska niitä ei tarkemmin kerrottu julkaisuissa.

Lisäksi toisena johtopäätelmänä tutkimusten laadunarvioinnista saatiin, että aiemmin tehdyissä tutkimuksissa ei ole tarpeeksi huomioitu tutkimusten vastaajien sukupuolia, ikäryhmiä eikä sitä, että osallistujat voivat haluta olla kertomatta sukupuoltaan. Viimeinen tutkimusten laadunarvioinnin perusteella tehty johtopäätös on, että aiemmin tehdyissä tutkimuksissa ei ole tarpeeksi arvioitu tutkimusten toteutuksen eettisyyttä.

## 7.2 Toimenpidesuosituksset ja jatkotutkimus

Opinnäytetyön tulosten perusteella suosittelimme, että hankkeen kyselytutkimuksessa kiinnitetään erityisesti huomiota vastaajien taustatietojen tarkempaan selvittämiseen, koska aiemmissa tutkimuksissa niissä oli ollut puutteita. Lisäksi kyselytutkimuksen kohderyhmien valinnassa on otettava huomioon sopimuspalokuntalaiset ja opiskelijaryhmät, koska aiemmissa tutkimuksissa niitä ei ollut huomioitu tarpeeksi.

Kirjallisuuskatsauksen aineiston perusteella aiempien tutkimusten otoskoot olivat jääneet liian pieniksi, mikä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä koskemaan koko pelastusalan ja ensihoidon syrjinnän ja häirinnän tilannetta. Tällöin suosittelimme hankkeen kyselytutkimuksen tulosten laadun parantamiseksi huomioimaan kaikki mahdolliset pelastusalalla ja ensihoidossa työskentelevät kohderyhmät, jotta saataisiin mahdollisimman laaja otoskoko. Kattamalla kaikki mahdolliset kohderyhmät pelastusalalla ja ensihoidossa saataisiin tulosten määrän lisäksi todellisempi tilannekuva yhdenvertaisuudesta Suomessa.

Lisäksi hankkeen kyselytutkimuksessa olisi suotavaa tutkia syrjintää ja häirintää kokeneiden henkilöiden näkökulmasta, miten organisaatiot ovat puuttuneet syrjintään, häirintään ja epäasialliseen kohteluun työpaikalla. Opinnäytetyön tulosten ja johtopäätelmien perusteella hankkeen kyselytutkimuksessa on myös olennaista selvittää, minkälaisia toimenpiteitä alan eri organisaatiot ovat käyttäneet ehkäistäkseen syrjintää ja häirintää työpaikoilla. Lisäksi olisi tärkeää arvioida, onko työpaikan tai organisaation puuttumiskeinoilla ollut vaikutusta tai ovatko ne olleet tehottomia. Tätä voisi selvittää esimerkiksi työntekijöiden ja työnantajien näkökulmasta.

On olennaista saada myös näkemyksiä siitä, miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuustilannetta voitaisiin parantaa. Olisi hyödyllistä selvittää, onko henkilö, jota on syrjitty tai häiritty, itse syyllistynyt samankaltaiseen käytökseen. Lisäksi hankkeen kyselytutkimuksella olisi hyvä selvittää myös syrjineiden ja häirinneiden henkilöiden näkökulmia ja syitä syrjintään ja häirintään, koska aiemmin tehdyissä tutkimuksissa sitä ei ollut tutkittu. Lopuksi pelastusalaan ja ensihoitoon kohdistuvan valtakunnallisen kyselyn olisi hyvä olla tiivis, jotta alalla työskentelevät henkilöt ennättävät kiireellisten työtehtävien lomassa vastaamaan.

Ennen kaikkea suosittelimme, että Nollatoleranssi-hankkeen kyselytutkimuksen tuloksilla ja toimenpidesuosituksilla vastataan valtakunnalliseen keskusteluun yhdenvertaisuustilanteesta pelastusalalla ja ensihoidossa. Tutkimuksen tulosten perusteella tunnistettaisiin epäkohtia yhdenvertaisuustilanteesta alalla ja kohdennettaisiin toimenpidesuosituksset paremmin.

Pelastajien kokemia uhka- ja väkivaltatilanteiden vaikutuksia pelastusalan tasa-arvo ja yhdenvertaisuustilanteeseen ei ole tutkittu tarpeeksi. Tämän vuoksi kiinnostava jatkotutkimusaihe liittyisi esimerkiksi selvittämään vaikuttaako pelastajien kokemat uhka- ja väkivaltatilanteet organisaation sisäiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteeseen.

Toinen mahdollinen jatkotutkimusaihe mielestämme voisi liittyä pelastusalan ja ensihoidon organisaatioiden ohjeistuksiin yhdenvertaisuudesta. Tällaisella jatkotutkimuksella voisi tuoda kaiken oleellisen tiedon jo olemassa olevista ohjeistuksista yhdenvertaisuudesta pelastusalalla ja ensihoidossa tai sen koulutuksissa. Tätä tutkimusta voisi rajata tarkemmin käsittelemään, miten pelastusalan ja ensihoidon opiskelijoita ohjeistetaan tai koulutetaan toimimaan yhdenvertaisesti tulevaisuuden työelämässä.

### **7.3 Kirjallisuuskatsauksen eettisyyden ja tulosten luotettavuuden tarkastelu**

Tämä opinnäytetyö oli osa TKI-hankkeen kirjallisuuskatsausta, joka on toteutettu Suomessa. Tällöin tämän opinnäytetyön tekijät ovat sitoutuneet noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistamia tutkimuseettisiä periaatteita. Opinnäytetyön tutkimuksen tekemisessä pyrittiin noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä kunnioittamalla muiden tekemää työtä oikein lähdeviittamalla, välttämällä vilppiä, sepittämistä ja tulosten tai dokumentoinnin vääristelyä.

Lisäksi tämän opinnäytetyön tutkimus perustui vain julkisiin arkistoaineistoihin sekä asiakirja- ja rekisteriaineistoihin ilman tietojen yhdistämiseen liittyviä tietoturvariskejä. Kirjallisuuskatsauksessa ei kerätty tai käsitelty henkilö tietoja. Tutkimuksessa ei puututtu tutkittavien fyysiseen koskemattomuuteen, ei esitetty poikkeuksellisen voimakkaita ärsykeitä, ei aiheutettu riskiä tutkittaville tai heidän läheisilleen normaalin arkielämän rajoja ylittävää henkistä haittaa eikä opinnäytetyön tutkimus kohdistu alle 15 vuotiaisiin. Tällöin opinnäytetyön tutkimukselle ei ollut tarvetta tehdä eettistä ennakoarviointia.

Haasteita hakujen tekemisessä aiheutti erilaisten tietokantojen erilaiset hakutietokoneet. Osassa tietokannoista hakutietokone pyrki ominaisuutena ehdottamaan korjauksia hakusanoihin mahdollistaen hakujen vääristymisen. Esimerkiksi hakutietokone ehdotti "häätäkesku\*" tilalle hakusanaa "hatakesku\*". Hakuja suorittaessa olimme tarkkoja siinä, ettemme käyttäneet hakutietokoneiden ehdottamia hakusanoja tai -lausekkeita.

Kirjallisuuskatsauksen prosessiin, tehtyihin valintoihin ja tarkkuuteen vaikuttavat tutkijoiden määrä ja käytettävissä ollut aika. Kirjallisuuskatsauksen systemaattinen tiedonhaku, analyysivaihe ja laadunarviointi kärsivät lyhyessä ajassa tehdyssä työssä. (Vilkkä 2023, 104.)

Kirjallisuuskatsauksen prosessissa pyrittiin toistaen osoittamaan, kuinka tutkimukselle olennaiset julkaisut tunnistettiin ja seulottiin ja kuinka läpinäkyvästi tutkimusprosessissa toimittiin. Lisäksi kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto osaltaan pystyi vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Mielestämme onnistuimme löytämään alkuperäistutkimuksia, jotka vastaavat asettamiimme tutkimuskysymyksiin kattavasti tai osittain.

Kirjallisuuskatsaukseen valitusta aineistosta on mainittava, että sen ulkopuolelle on voinut jäädä julkaisuja tai tutkimuksia, joilla olisi voinut olla vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Syitä, miksi aineistoa on voinut jäädä kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle, ovat esimerkiksi toimimattomat hakulausekkeet, tietokantojen omat ongelmat, fyysisesti tallennettu aineisto tai maksullinen aineisto.

Koemme, että kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset olivat selkeitä ja yksiselitteisiä. Sisäänotto- ja poissulkemiskriteerit olivat asianmukaisia asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Aineistonhakuun valittu hakumenetelmä sopi asianmukaisesti tutkimusasetelmaan. Pyrimme vähentämään virheitä aineiston seulonnan vaiheessa käyttämällä kahta opinnäytetyöntekijää aineiston seulonnassa ja laadunarvioinnissa. Lisäksi mielestämme muodostetut toimenpide-ehdotukset olivat johdonmukaisia saatujen tulosten kanssa.

Lähtökohtaisesti kirjallisuuskatsauksen aineistona toimivat opinnäytetyöt ja viranomaisraportit, jotka eivät suoranaisesti ole vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimuksia. Pääosin aineisto koostui laadullisista ja määrällisistä tutkimuksista, joten niitä piti arvioida laadullisin kriteerein. Pyrimme arvioimaan valitun aineiston laatua omien taitojemme ja tietämyksemme mukaan. Omista haasteista huolimatta suosittelemme yleisesti kaikkia systemaattisten kirjallisuuskatsausten tekijöitä tarkastelemaan aina katsaukseen valitun aineiston ja tehdyn katsauksen laatua, koska se auttoi tutkimuksemme itsekritiikkiä huomattavasti.

#### **7.4 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen**

Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli luoda kvalitatiivista taulukoitavaa tietoa pelastusalalla ja ensihoidossa tehdyistä viranomaisraporteista ja opinnäytetöistä. Mielestämme saavutimme opinnäytetyöllemme asettaman tavoitteen hyvin. Omasta mielestämme pystyimme systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ja PRISMA-protokollan avulla löytämään alkuperäistutkimuksia, jotka vastasivat tutkimusaiheitamme. Valitusta aineistosta pystyimme luomaan lukijaystävällisiä taulukoita ja kertomaan niiden välisistä yhteyksistä. Lisäksi löysimme opinnäytetyön tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin vastauksia ja esitimme ne selkeästi. Saimme kirjallisuuskatsauksen tulosten ja laadunarvioinnin avulla laadittua hankkeen kyselytutkimusta varten toimenpidesuosituksia ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Meistä kumpikaan ei ole aiemmin tehnyt ammattikorkeakoulutasoista opinnäytetyötä. Aloitimme opinnäytetyöprosessin vuoden 2023 lopulla. Kirjallisuuskatsauksen aineistohaku tehtiin tammikuun 2024 alussa ja aineiston tarkastelu helmikuun puolella. Opinnäytetyössä käyttämämme tutkimusmenetelmä opetti meitä hakemaan tietoa, analysoimaan ja tekemään johtopäätöksiä tuloksista.

Olimme täysin uuden edessä, kun emme aiemmin olleet tehneet systemaattista kirjallisuuskatsausta, etenkin käyttäen työkaluna PRISMA-protokollaa.

Saimme opinnäytetyöprosessimme päätökseen hyvän ja laadukkaan suunnittelun ansiosta.

Olemme todella tyytyväisiä tuottamaamme opinnäytetyöhön ja sen tuloksiin. Mahdollisia jatko-opintojamme varten opimme, että systemaattisen kirjallisuuskatsaus olisi hyvä ja helppo tutkimusmenetelmä hakea tietoa aiemmista tutkimuksista työn teoreettiseen viitekehykseen.

## LÄHTEET

- Antikainen, M. & Oinonen, M. & Ranta, T. 2020. *Uhka- ja väkivaltatilanteisiin valmistava koulutus Saimaan ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijoille*. AMK-Opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Ensihoitajakoulutus.
- Halmesmäki, T. & Kitunen, S. & Pöntinen, P. & Tuuri, O. & Utunen, T. 2023. *Auttaja uhrina – työssä koetun väkivallan jälkeinen tuki esihenkilöiden ja ensihoitajien näkökulmasta: miten organisaatiot tukevat työntekijän rikosoikeudellista, terveydellistä sekä psykososiaalista toipumista työssä koetun väkivallan jälkeen?*. YAMK-opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Akuutti- ja ensihoidon kehittäminen ja johtaminen.
- Happonen A, & Miettinen T. & Ollas J. 2015. *Ambulanssissa työskentelevän työturvallisuus, väkivaltainen asiakas / itsepuolustus OC-kaasulla. Koulutusmallin suunnittelu, toteutus sekä arviointi Kymenlaakson Pelastuslaitokselle*. AMK-opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma.
- Heikkinen, E. & Kuosmanen, P. & Merjomaa, S. 2021. *Ensihoitajien työssään kohtaama seksuaalinen häirintä*. AMK-opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Ensihoitaja (AMK).
- Heikkinen, M. 2023. *Ensihoitajien kokemuksia uhka- ja väkivaltatilanteista*. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Ensihoidon kehittäminen ja johtaminen.
- Helin, H. 2013. *Uhka- ja väkivaltatilanteet sairaalan ulkopuolisessa ensihoidossa - Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen ensihoitohenkilöstön kokemuksia*. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma.
- Henner, A. & Grönroos, E. 2011. *Röntgenhoitajan työnkuva teleradiologiassa*. Finnish Journal of EHealth and EWelfare, 3(1), 15–28. Tieteellinen artikkeli. [www-dokumentti. https://journal.fi/fin-jehew/article/view/4073](https://journal.fi/fin-jehew/article/view/4073). 3.1.2024.
- Hertteli, S. 2015. *Fyysisen väkivallan kohtaaminen ensihoitotyössä*. AMK-opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Turvallisuusalan koulutusohjelma.
- Honkavuo, H. & Lammintakanen, J. & Norri-Sederholm, T. 2019. *Työturvallisuus pelastustoimen ja ensihoitopalvelun uusissa työmuodoissa*. B-julkaisusarja. Tutkimusraportit 5/2019. Pelastusopisto. Kuopio. [www-dokumentti. http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja\\_B/B5\\_2019.pdf](http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_B/B5_2019.pdf). 3.1.2024.
- Huttunen, J. & Rinkinen S. 2019. *Pelastushenkilöstön kokema seksuaalinen ahdistelu työtehtävillä ja työpaikoilla : Tutkimus toteutettuna Rescuebase -applikaatiolla*. AMK-opinnäytetyö. Pelastusopisto. Pelastusalan päällystö (AMK).
- Immonen, L. & Liuski, N. 2019. *Kyselytutkimus Kainuun sotien ensihoitajien kokemista uhka- ja väkivaltatilanteista*. AMK-opinnäytetyö. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Sairaanhoidtaja (AMK), hoitotyön koulutusohjelma.
- Ingberg, S. 2021. *Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen ensihoitajien raportoimat uhka- ja väkivaltatilanteet*. AMK-opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisi (AMK).

Inha, M. & Niemelä, N. & Pikkarainen, M. 2018. *Jokilaaksojen pelastuslaitoksen ensihoitajien kokemuksia uhka- ja väkivaltatilanteista*. AMK-opinnäytetyö. Centria-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma.

Joensuu, M. & Norri-Sederholm, T. & Huhtakangas, H. & Kokki, E. & Heiskanen, J. & Kurola, J. & Koponen, J. 2018. *Pelastustoimen ja ensihoitopalvelun moniammatillinen yksikkö tehokkaasti ihmisen turvana*. B-julkaisusarja. Tutkimusraportit 1/2018. Pelastusopisto. Kuopio. [www-dokumentti. http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja\\_B/B1\\_2018.pdf](http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_B/B1_2018.pdf). 3.1.2024.

Kettunen, M. 2022. Kohti yhdenvertaisempaa pelastusalaa: yhdenvertaisuussuunnitelma Pohjois-Karjalan pelastuslaitokselle. YAMK-opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto.

Kiviniemi, E. & Lundell, I. & Viirret, I. 2021. *Väkivalta- ja uhkatilanteet ensihoidossa: kyselytutkimus Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ensihoitajille*. AMK-opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Ensihoidon tutkinto-ohjelma.

Köykkä E. 2016. *Lainsuojaton ensihoitaja : 9Lives konsernin ensihoitajien kokemat uhka- ja väkivaltatilanteet turvallisuusjohtamisen näkökulmasta*. YAMK-opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma.

Laitinen, J. & Selander, K. & Ervasti, J. & Kivimäki, M. 2023. *Mitä kuuluu hyvinvointialueiden työhyvinvoinnille 2023*. Työterveyslaitos. [www-dokumentti. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-148-2](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-148-2). 9.2.2024.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa- arvosta 1986/609.

Leppänen, P. 2016. *Väkivalta- ja uhkatilanteet ensihoitajien kokemina*. Hämeen ammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, Kriisi- ja katastrofi-työ.

Leppänen, T. & Ritala, P. 2022. *Uhka ja väkivalta ensihoitajan työssä*. YAMK-opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Akuutti- ja ensihoidon kehittäminen ja johtaminen.

Leppänen, T. 2017. *Ensihoidon työturvallisuus uhka- ja väkivaltatilanteiden näkökulmasta ensihoitajien kokemana Pirkanmaalla*. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma.

Lindgren, S. & Kononen, J. & Miettinen, J. 2015. *Ensihoitohenkilöstön työssä kokema väkivalta ja siitä selviytyminen*. AMK-opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. Ensihoidon koulutusohjelma.

Luoma, K. 2020. *Päätöksenteon ilmiöt yhdenvertaisuuskokemuksia pelastusalalla Suomessa*. YAMK-opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Päätöksenteon ilmiöt johtamisessa, kehittämisessä ja asiakastyössä.

Mattinen J. 27.10.2021. *Ahdistelua asemalla*. Verkkoartikkeli. <https://yle.fi/a/3-12149230>. 3.1.2024.

Miettinen, J. & Peräkylä, H. & Särkkä, J. 2022. *Ensihoitajaopiskelijoiden kokemukset väkivaltatilanteisiin perehdyttämisestä ensihoidon harjoitteluissa*. AMK-opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Ensihoitaja (AMK).



Moilanen, S. & Annala, J. 2013. *Ensihoitohenkilöstöön kohdistuva väkivalta työtehtävissä : Kyselytutkimus PSSHP:n Ensihoitokeskuksen työntekijöille*. AMK-opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Ensihoidon koulutusohjelma.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. *Opetus- ja koulutussanasto (OKSA)*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:10. www-dokumentti. [https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162845/OKM\\_2021\\_10.pdf](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162845/OKM_2021_10.pdf). 1.2.2024.

Page, M. J. & McKenzie, J. E. & Bossuyt, P. M. & Boutron, I. & Hoffmann, T. C. & Mulrow, C. D., ..., & Moher, D. 2021. *The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews*. BMJ 2021;372:n71. www-dokumentti. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>. 5.1.2024.

Rajamäki, J-M. 2019. *Ensihoitajiin kohdistuvat uhka- ja väkivaltatilanteet Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella*. YAMK-opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelma.

Rikoslaki 39/1889.

Saari, J. 2013. *"Se kuuluu palokuntakulttuuriin" - katsaus Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen tasa-arvoilanteeseen*. AMK-opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Palopäällystön koulutusohjelma.

Sisäministeriö 2021. *Pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelma. 2021. – tasa-arvoinen ja yhdenvertainen pelastustoimi*. Sisäministeriön julkaisuja 2021:40. www-dokumentti. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-611-9>. 1.2.2024.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Sutinen, I. 2010. *Väkivaltaisen potilaan kohtaaminen sairaalan ulkopuolisessa ensihoidossa : Kyselytutkimus Helsingin pelastuslaitoksen ensihoito- ja sairaankuljetushenkilöstölle*. AMK-opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Ensihoidon koulutusohjelma.

Theseus. *Hakuohjeet*. www-dokumentti. <https://submissions.theseus.fi/hakuohje.htm>. 18.2.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. www-dokumentti. [https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden\\_eettisen\\_ennakoarvioinnin\\_ohje\\_2019.pdf](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf). 5.1.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023a. *Eettinen ennakoarviointi*. Verkkosivu. <https://tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi>. 16.2.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023b. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. www-dokumentti. [https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje\\_2023.pdf](https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf). 5.1.2024.

Työsopimuslaki 55/2001.

Työturvallisuuslaki 738/2002.

Valtion virkamieslaki 750/1994.

Vilka, H. 2023. *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House Oy. Helsinki.

Virta, J. 2020. *Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen työhyvinvointikyselyn analysointi*. AMK-opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Palopäällystön koulutusohjelma.

Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. *Häirintä*. www-dokumentti. <https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/hairinta>. 1.2.2024.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. *Syrjintä*. www-dokumentti. <https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/syrjinta>. 1.2.2024.

# LIITTEET

**Liite 1.** PRISMA 2020 mukainen julkaisun tarkastuslista, käännetty suomeksi. (Alkuperäinen: Page ym. 2021, Table 1, 4)

#	Osa ja aihe	Tarkistuskohta
1	Otsikko	Syrjinnän ja häirinnän laajuus ja ilmeneminen pelastusalalla Suomessa: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus
2	Tiivistelmä	Katso opinnäytetyön tiivistelmä.
	<b>Johdanto</b>	
3	Tutkimuksen syy	Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli tuottaa vähintään kvalitatiivista taulukoitavaa tietoa kansallisista opinnäytetöistä ja viranomaisraporteista pelastusalalla ja ensihoidossa. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella käytettyjä tutkimusmenetelmiä, tavoitteita, otoskokoja ja tutkimusten kohderyhmiä ja tuoda esiin tietoa niistä.
4	Tavoitteet	1. Millaisia syrjintään ja häirintään liittyviä tutkimuksia on tehty pelastusalalla ja ensihoidossa? 2. Millaisia vahvuuksia ja heikkouksia syrjintää ja häirintää pelastusalan ja ensihoidon käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa on? 3. Mitä tutkimusmenetelmiä on käytetty syrjintää ja häirintää käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa? 4. Mitä tutkimustavoitteita ja keskeisiä tuloksia syrjintää ja häirintää pelastusalan ja ensihoidon käsittelevissä opinnäytetöissä ja viranomaisraporteissa on?
	<b>Menetelmät</b>	
5	Kriteeristö	Kirjallisuuskatsauksen aineistoon otetaan julkaisut, jotka ovat julkaistu aikavälillä 1.1.2010-30.9.2023. Aineistoon ei oteta julkaisuja, jotka eivät käsittele pelastus-alaa tai ensihoitoa. Katsaukseen otetaan vain aineisto, joka on tyypiltään opinnäytetyö tai viranomaisraportti. Toteutusmenetelmältään aineiston oltava toteutettu empiirisenä tutkimuksena ja se on oltava avoimesti julkaistu, jotta se voidaan ottaa mukaan kirjallisuuskatsaukseen.
6	Tietolähteet	Theseus-palvelu, Aaltodoc (Aaltoyliopisto), E-thesis (Helsingin yliopisto), UEF eRepo (Itä-Suomen yliopisto), JYX (Jyväskylän yliopisto), Lauda (Lapin yliopisto), LUTPub (LUT-yliopisto), Jultika (Oulun yliopisto), Dhanken (Svenska Handelshögskolan), Taju (Taideyliopisto), Trepo (Tampereen yliopisto), UTUPub (Turun yliopisto), Osuva (Vaasan yliopisto), Doria (Åbo Akademi) Doria (Maanpuolustuskorkeakoulu), Pelastusopiston verkkokirjasto (Pelastusopisto), Valto-palvelut, Julkari-palvelu ja Pelastusopiston julkaisukanava (B-tutkimusraportit ja D-muut koulutusmateriaalit). Kirjallisuuskatsauksen aineistohaku on tehty 3.–5.1. ja 10.1.2024.
7	Hakustrategia	Strategiana oli hyödyntää tietokantojen hakukoneita käyttäen hakusanoja ja -lausekkeita, jos hakukonetta ei ollut mahdollista käyttää aineistoa haettiin käsin tietokannasta
8	Valintaprosessi	Kaksi tutkijaa otti osaa aineiston valintaprosessiin ja he työskentelivät erikseen. Lisäksi aineistossa olevat duplikaatit poistettiin Excelin duplikaattien tunnistustyökä-lulla.
9	Tiedonkeräysprosessi	Kaksi tutkijaa otti osaa tutkimuksen tiedonkeräysprosessiin ja he työskentelivät yhdessä.
10a	Tietokohteet	Tutkimuksista haettiin tutkimusmenetelmiä, tavoitteita, kohderyhmiä, otoskokoja ja maantieteellisiä rajoituksia.
10b		Tutkimuksista haettiin tietoa, miten ovat huomioineet vastaajissa sukupuoli, ikäryhmät ja mahdollisuuden olla kertomatta sukupuoltaan.
	<b>Tulokset</b>	
16a	Tutkimusten valinta	Tutkimukseen valittiin vain tutkimuksia, jotka täyttivät sisäänottokriteerit ja olivat empiirisiä tutkimuksia.
16b		Liitteessä 4 on kuvattu tutkimukset, jotka näyttivät täyttävän sisäänottokriteerit, mutta jätettiin pois.
17	Tutkimusten piirteet	Valituissa tutkimuksissa käsiteltiin laajasti käsitettynä syrjintää, häirintää tai epäasiallista kohtelua pelastusalalla ja ensihoidossa.
19	Tulokset	Vuosien 2010–2023 välillä on tehty yhteensä 28 tutkimusta, jotka käsittelevät syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa. Tutkimusten laadut ja tulokset vaihtelevat.
23a	<b>Keskustelu</b>	Tulokset osoittavat, että syrjintää ja häirintää on vähiten tutkittu sopimuspalokunnissa ja aiemmin tehtyjen tutkimusten otoskoot ovat pieniä.
23b		Heikkouksia aineistossa oli, että kaikkea tietoa kirjallisuuskatsausta varten ei saatu
23c		Heikkouksia havaittiin tietokantojen ominaisuuksissa siten, että hakukoneet ominaisuutena yrittivät korjata hakusanoja ja -lausekkeita.
23d		Työn tuloksilla on käytännön merkitystä siten, että työ loi toimenpidesuosituksia ja jatkotutkimusaiheita.

**Liite 2.** Hakukohtaiset rajaukset.

<b>Rajaus</b>	<b>Haku 1</b>	<b>Haku 2</b>	<b>Haku 3</b>	<b>Haku 4</b>
<b>Tutkimusaihe</b>	Pelastusala	Pelastusala	Ensihoito	Ensihoito
<b>Maantiede</b>	Suomessa tehdyt julkaisut	Suomessa tehdyt julkaisut	Suomessa tehdyt julkaisut	Suomessa tehdyt julkaisut
<b>Julkaisukieli</b>	Suomi	Suomi	Suomi	Suomi
<b>Aineistotyyppi</b>	Viranomaisraportit	Opinnäytteet	Viranomaisraportit	Opinnäytteet
<b>Tietokannat</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Valto</li><li>• Julkari</li><li>• Pelastusopiston julkaisukanava</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Theseus</li><li>• Yliopistojen julkaisukanavat</li><li>• Pelastusopiston verkkokirjasto</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Valto</li><li>• Julkari</li><li>• Pelastusopiston julkaisukanava</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Theseus</li><li>• Yliopistojen julkaisukanavat</li><li>• Pelastusopiston verkkokirjasto</li></ul>

**Liite 3.** Hakujen dokumentointitaulukko.

<b>Hakuajankohta</b>	3.–5.1. ja 10.1.2024	3.–5.1. ja 10.1.2024	3.–5.1. ja 10.1.2024	3.1.– ja 10.1.2024
<b>Tutkimusaihe</b>	Pelastusala	Pelastusala	Ensihoito	Ensihoito
<b>Aineistotyyppi</b>	Viranomaisraportit	Opinnäytteet	Viranomaisraportit	Opinnäytteet
<b>Tietokannat</b>	Valto, Julkari ja Pelastusopiston julkaisukanava	Theseus, Aaltodoc, E-thesis, UEF eRepo, JYX, Lauda, LUTPub, Jultika (Oulu-REPO), Dhanken, Taju, Trepo, UTUPub, Osuva, Doria (Åbo Akademi), Doria (Maanpuolustuskorkeakoulu) ja Pelastusopiston verkkokirjasto	Valto, Julkari ja Pelastusopiston julkaisukanava	Theseus, Aaltodoc, E-thesis, UEF eRepo, JYX, Lauda, LUTPub, Jultika (Oulu-REPO), Dhanken, Taju, Trepo, UTUPub, Osuva, Doria (Åbo Akademi), Doria (Maanpuolustuskorkeakoulu) ja Pelastusopiston verkkokirjasto
<b>Käytetyt hakusanat- ja lauseet</b>	dc.title:((pelast* OR palo* OR sammut* OR hätäkesku*) AND (syrji* OR häirin* OR häirit* OR painost* OR pahoinpi* OR ahdistel* OR epäasialli* OR yhdenvertai* OR tasa-arvo* OR tasapuoli* OR tasavertai*))	dc.title:((pelast* OR palo* OR sammut* OR hätäkesku*) AND (syrji* OR häirin* OR häirit* OR painost* OR pahoinpi* OR ahdistel* OR epäasialli* OR yhdenvertai* OR tasa-arvo* OR tasapuoli* OR tasavertai*))	dc.title:((ensihoi* OR sairaankuljet* OR ambulanssi*) AND (syrji* OR häirin* OR häirit* OR väkival* OR painost* OR pahoinpi* OR ahdistel* OR epäasialli* OR yhdenvertai* OR tasa-arvo* OR tasapuoli* OR tasavertai*))	dc.title:((ensihoi* OR sairaankuljet* OR ambulanssi*) AND (syrji* OR häirin* OR häirit* OR väkival* OR painost* OR pahoinpi* OR ahdistel* OR epäasialli* OR yhdenvertai* OR tasa-arvo* OR tasapuoli* OR tasavertai*))

**Huomio taulukosta:** Pelastusopiston julkaisukanavasta haetut aineistot on käsin haettuja ja dokumentoitu PRISMA-kulkukaavioon.

**Liite 4.** Kirjallisuuskatsauksesta poistetut aineistot.

Syy poisjättämislle	Perustelu poisjättämislle	Tietokanta	Otsikko
Kirjallisuuskatsaus	Tutkimuksen toteutusmenetelmä oli ei-empiirinen, tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, tällöin tutkimus ei vastannut kirjallisuuskatsauksen sisäänottokriteereitä.	Theseus (Turun ammattikorkeakoulu)	Aggressiivisen potilaan kohtaaminen ensihoidossa : kuvaileva kirjallisuuskatsaus ensihoitajien työssään kohtamasta väkivallasta
Aihe, Kohderyhmä	Tutkimuksen tutkimusaihe ei käsitellyt syrjintää tai häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa. Tutkimuksen kohderyhmä käsitteli kansalaisia, jolloin ei vastannut kirjallisuuskatsauksen sisäänottokriteereitä.	Pelastusopisto (B-julkaisusarja)	Suomalaisten pelastusasetteet 2020
Kohderyhmä	Tutkimuksen kohderyhmä koostui hätäkeskuspäivystäjäkoulutukseen hakevista henkilöistä ja hätäkeskuksessa työskentelevistä henkilöistä, jolloin tutkimuksen kohderyhmä ei vastannut kirjallisuuskatsauksen sisäänottokriteereitä.	Pelastusopisto (B-julkaisusarja)	Kadonneen päivystäjän jäljillä. Selvitys hätäkeskuspäivystäjävajeesta.
Aihe	Tutkimuksen aihe ei käsitellyt syrjintää ja häirintää pelastusalalla ja ensihoidossa, tällöin tutkimus ei täyttänyt kirjallisuuskatsauksen sisäänottokriteereitä.	Pelastusopisto (D-julkaisusarja)	Pelastus- ja turvallisuustutkimuksen vuosikirja 2021